

Keskusteluaiheita

Discussion papers

Laura Vajanne

SUOMEN PALVELUSTEN VIENTI JA TUONTI
VUOSINA 1964-1977

No. 30

14.3.1979

LUOTTAMUKSELLINEN

This series consists of papers with limited circulation, intended to stimulate discussion. The papers must not be referred or quoted without the authors' permission.

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	3
2.	KULJETUKSET	7
2.1.	Yleistä	7
2.2.	Kuljetusten vienti	8
2.3.	Kuljetusten tuonti	9
3.	MATKUSTUS	15
3.1.	Yleistä	15
3.2.	Matkustustulot	16
3.3.	Matkustusmenot	16
4.	MUUT PALVELUKSET	23
4.1.	Yleistä	23
4.2.	Julkiset tulot ja menot	24
4.3.	Vakuutukset	28
4.4.	Sekalaiset palvelukset	32
4.5.	Muut palvelukset yhteensä	36
5.	PALVELUSTEN VIENTI JA TUONTI	41
	LÄHDELUETTELO	46

1. JOHDANTO

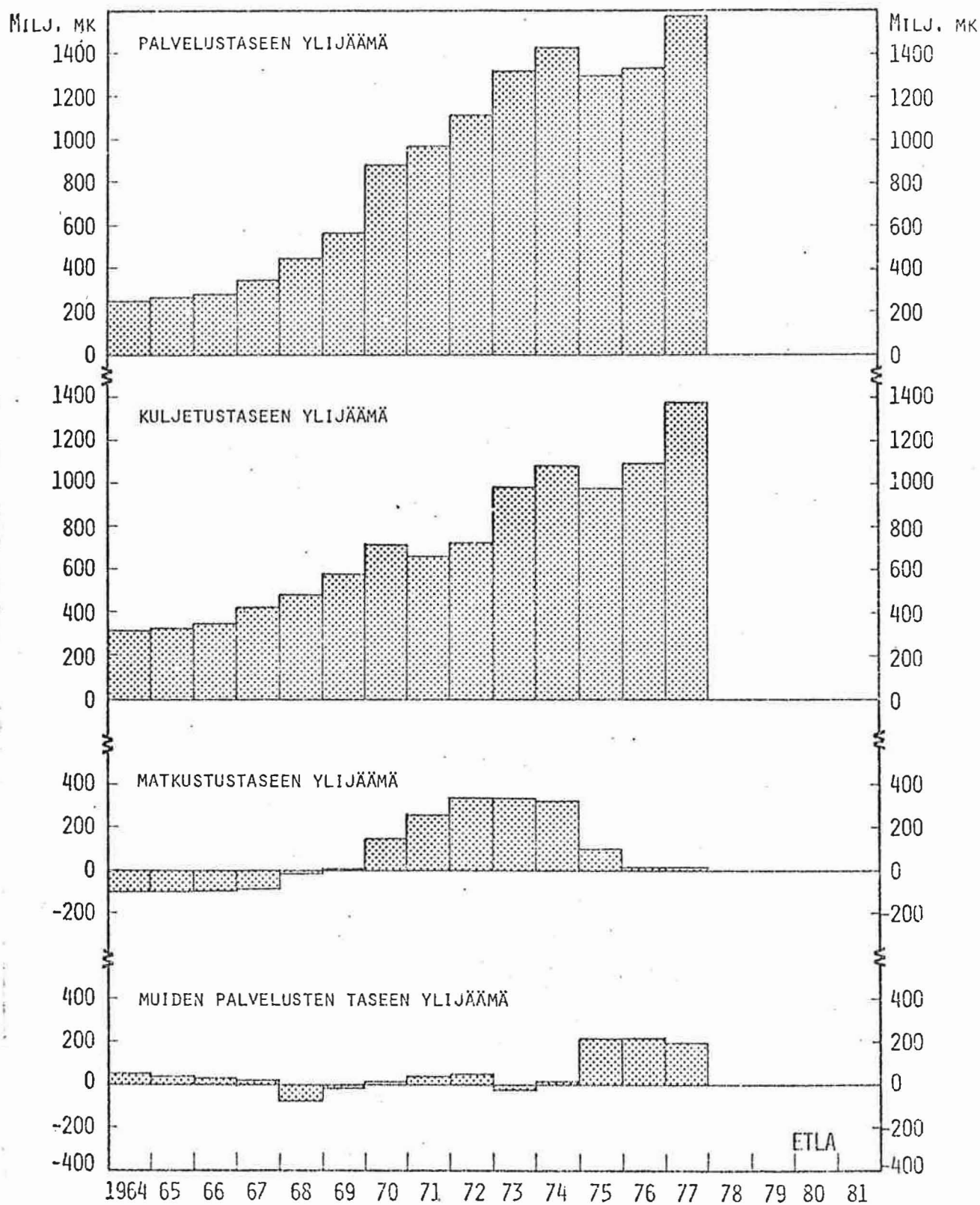
Tavaroiden viennin ja tuonnin ohella Suomi on huomattava palvelusten viejä ja tuoja. Palvelustulojen osuus kokonaisvientituloista on kasvanut 1950-luvulta lähtien. Keskimäärin tulot palveluksista 1950-luvulla olivat 16 % kaikista vientituloista, kun niiden osuus 1970-luvulla on ollut jo noin viidennes. Palvelusten tuonti on sitä vastoin ollut huomattavasti vientiä vähäisempää, keskimäärin 12 % kokonaistuontimenoista on mennyt palvelusten tuontiin. Palvelustase on siten ollut ylijäämäinen koko tarkasteluajanjakson ajan. Vuonna 1977 ylijäämän suuruus oli 1.6 mrd. markkaa, joten siitä on muodostunut merkittävä vaihtotaseen tasapainoon vaikuttava tekijä. Yleiskuvan tavaroiden ja palvelusten ulkomaankaupan kehityksestä saa seuraavasta taulukosta ja kuviosta.

Taulukko 1. Vaihtotase vuosina 1965-1977, milj. mk

	1965	1970	1975	1977
Tavaroiden vienti ¹⁾	4542	9634	20181	30766
Tavaroiden tuonti ¹⁾	5286	11099	27939	30625
Kauppataaseen ylijäämä	-744	-1465	-7758	141
Palvelusten vienti	954	2332	4688	6378
Palvelusten tuonti	702	1456	3386	4793
Palvelustaseen ylijäämä	252	876	1302	1585
Tuotannontekijäkorvaus- ja tulonsiirtotaseen ylijäämä	-116	-406	-1518	-2368
Vaihtotaseen tulot	5563	12141	25528	38062
Vaihtotaseen menot	6170	13146	33502	38702
Vaihtotaseen ylijäämä	-607	-1005	-7974	-640

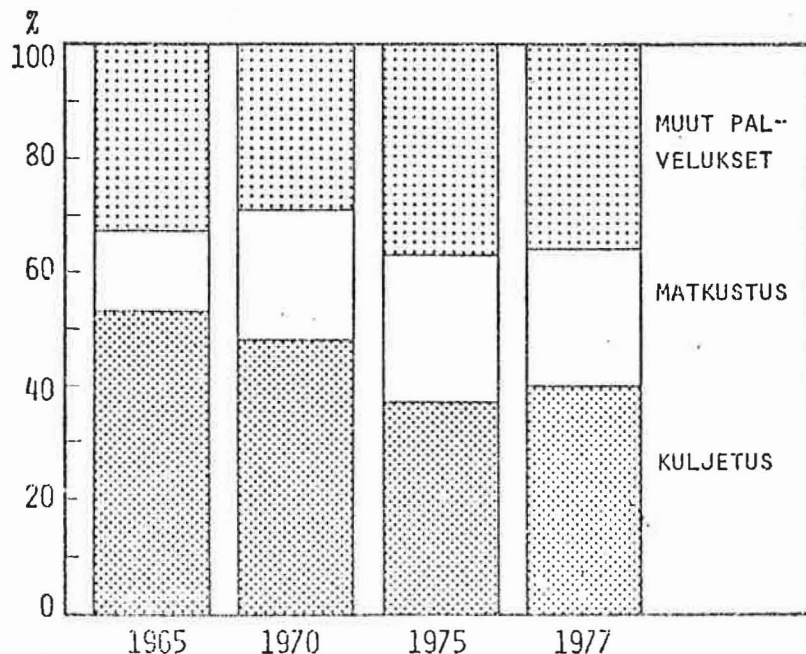
1) Ml. tavarakaupan korjauseurät.

KUVIO 1. PALVELUSTASEEN ERIEN YLIJÄÄMÄT V. 1964-77, MILJ. MK

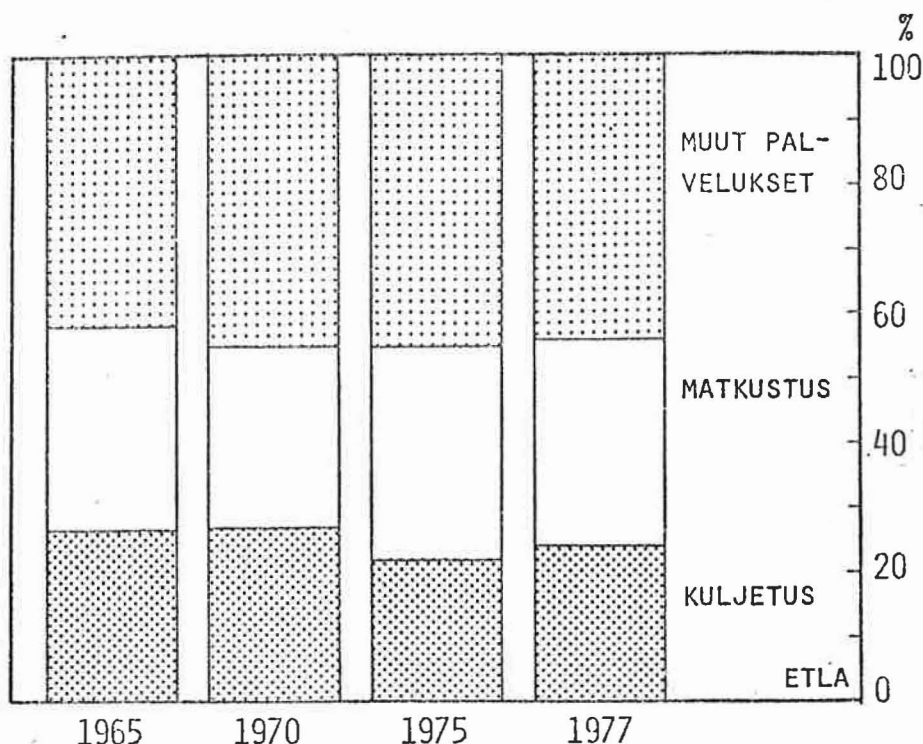

Palvelusten vienti käsittää ne ulkomaille myydyistä palveluksista saadut tulot, joita ei lueta tuotannontekijätuloihin. Vastaavasti palvelusten tuonnin arvo koostuu ulkomailta ostettujen palvelusten arvosta lukuun ottamatta korvauksia tuotannontekijämenoista. Palvelustaseen tärkeimmät erät ovat kuljetus-, matkustus-, ja muut palvelukset, joiden keskinäiset suuruudet ilmenevät kuvioista 2 ja 3. Muita palveluksia ovat mm. edustus-, vakuutus-, ja asiantuntijapalvelukset. Palvelustaseen ylijäämäisyyden kannalta on kuljetusten osuus ollut merkittävin. Matkustustaseen ja muiden palvelusten taseen nettomääräinen merkitys on sen sijaan melko vähäinen koko palvelusten kannalta, ks. kuvio 1. Suomen Pankin maksutasetilastossa muihin palveluksiin lasketaan myös ulkomaiset palkkatulot ja -menot, mutta kansantalouden tilinpidossa palkkatulot ja -menot on siirretty tuotannontekijäkorvauksiin, joten Suomen Pankin ja tilastokeskuksen rekisteröimät palvelustaseet poikkeavat tältä osin toisistaan. ETLAn Suidanteessa julkaistu palvelustase eroaa puolestaan edellä mainituista siinä, että palveluksiin on laskettu mukaan käytännöllisistä syistä ulkomaankaupan järjestelyerät.

KUVIO 2. PALVELUSTEN VIENNIN PROSENTTIJAKAUMA
VUOSINA 1965 - 1977

KUVIO 3. PALVELUSTEN TUONNIN PROSENTTIIJAKAUMA
VUOSINA 1965 - 1977

Seuraavassa tarkastellaan kansantalouden tilinpidon mukaisia palvelustaseen eriä ja tärkeimmistä eristä esitetään arvo-, volyymi- ja hintasarjat. Volyymisarjat - paitsi matkustuksen osalta, josta julkaistaan KT-tilinpidon yhteydessä myös kiinteähintaiset sarjat - on saatu tilastokeskuksesta. Oheinen selvitys on katsottu aiheelliseksi tehdä Etlassa, koska aikaisemmin ei ole julkaistu vastaavaa palvelustaseen erien kehitystä kuvaavaa selvitystä. Tiedot palvelustaseen erien volyymikehityksestä ovat tähän saakka olleet saatavilla vain eri pyynnöstä tilastokeskuksesta. Menettely on ollut hankalaa erityisesti laitoksessa suoritettavan suhdanneseurannan ja ennustetyön kannalta.

Työssä tarkastellaan ensimmäiseksi kuljetusten vientiä ja tuontia, seuraavaksi matkustustaseen eriä ja sen jälkeen muita palveluksia. Lopuksi tarkastellaan palvelusten vientiä ja tuontia kokonaisuudessaan.

2. KULJETUKSET

2.1. Yleistä

Kuljetustase on ollut Suomessa perinteisesti ylijäämäinen toisen maailmansodan jälkeen. Pääosa kuljetustuloista ja -menoista muodostuu merikuljetusrahdeista. Lentoliikenteestä ja maa- ja rautatiekuljetuksista kertyy huomattavasti vähemmän tuloja ja menoja.

Taulukko 2. Kuljetustase v. 1965-77, milj. mk

Vuosi	Tulot	% palvelustaseen tuloista	Menot	% palvelustaseen menoista	Netto
1965	509	53	168	24	341
1970	1116	48	400	27	716
1975	1729	37	745	22	984
1977	2531	40	1142	24	1389

Kuljetustaseen ylijäämäisyys on kuitenkin melko laskennallinen suure, sillä Suomessa maksutaselaskelmassa ulkomaille maksetut tuontirahdit jätetään pois kuljetusmenoista ja kotimaisten alusten bruttorahtituloihin sisällytetään myös suomalaisten ansaitsemat tuontirahdit. Erät kompensoivat tavaratuonnin cif-arvostuksesta johtuvaa tuonnin ylisuurta arvoa¹⁾.

1) Tavaratuonnin kirjaus poikkeaa SNA:n mukaisesta suosituksesta siten, että Suomessa cif-hintaiseen tuontiin sisältyvät suomalaisten varustamojen ansaitsemat tuontirahtitulot, jotka kuitenkin SNA:n mukaisesti olisi vähennettävä tavaratuonnista. Ks. Grönlund-Niitamo (1968, s. 146).

Tuontirahtien jättäminen pois rahtituloista ja ulkomaille maksettujen rahtien lisääminen kuljetusmenoihin muuttaisi olennaisesti kuljetustaseen ja koko palvelustaseen kuvaa. Tosiasiallisesti onkin vietyjen ja tuotujen kuljetusten merkitys Suomen kansainvälisissä liiketoimissa ollut samaa suuruusluokkaa, ks. Airikkala-Sukselainen (1976, s. 40-41).

2.2. Kuljetusten vienti

Kuljetusten viennin kokoonpano selviää seuraavasta:

- Bruttonahdit
- Kuljetusten vakuutukset
- Matkustajien kuljetus
- Aikarahtaus
- Satamaliikennetuloja
- Laivojen korjaukset Suomessa
- Rautatieliikenne
- Lentoliikenne.

Rahtitulojen osuus on runsaat 50 % kaikista kuljetustuloista. Muita tärkeitä eriä ovat aikarahtaustulot, satamaliikennetulot ja tulot laivojen korjauksista. Taulukossa 3 ja kuviossa 4 on esitetty kuljetustulot käyvin hinnoin ja vuoden 1964 hinnoin sekä näiden sarjojen suhteelliset vuosimuutokset. Kuljetustulojen viennin arvon kehitys noudattelee tavaraviennin arvon kehitystä. Mm. vuosien 1970-71 ja 1974-75 arvon laskua vastaa tavaraviennin arvon väheneminen kyseisinä vuosina.

Kuljetustulojen deflaattorina käytetään tilastokeskuksen liikennetilasto-osastolla laadittavaa merenkulun hintaindeksiä (kuvio 6). Indeksä lasketaan jakamalla Suomen kauppalaivaston ansaitsemat bruttorahdit suomalaisilla aluksilla vietyjen ja tuotujen tavaramäärien summalla. Tiedot bruttorahdituloista ja suomalaisilla aluksilla viedyistä ja tuoduista tavaramääristä julkaistaan merenkulkuhallituksen tilastojulkaisuissa. Näin konstruoitu merenkulun hintaindeksi on kuitenkin melko puutteellinen kuljetusmenojen hintakehityksen indikaattori, sillä siinä jäävät ottamatta huomioon mm. kolmansien maiden välisistä merikuljetuksista ansaittujen tulojen hintakehitys sekä muun kuin meriliikenteen kuljetusten hintakehitys. Merenkulun hintaindeksin laskemisessa joudutaankin käyttämään apuna tervettä järkeä ja harkintaa, mikä puolestaan vaikeuttaa huomattavasti kuljetustulojen hintakehityksen arvioimista ennustamismielessä.

2.3. Kuljetusten tuonti

Kuljetusten tuontimenot muodostuvat seuraavasti:

Matkustajien kuljetus

Suomalaisten laivojen menot ulkomailla

Suomalaisten laivojen korjaukset ulkomailla

Rautatieliikenne

Lentoliikenne

Suurimman menoerän muodostavat laivojen menot (mm. polttoainekulut, satamamaksut) ja korjauskustannukset ulkomailla. Tiedot myös näistä eristä perustuvat merenkulkuhallituksen tilastoihin. Taulukossa 4 ja

kuviossa 5 on esitetty kuljetusmenot käyvin ja kiintein hinnoin (vuoden 1964 hinnoin). Kuljetusmenot deflatoidaan tullihallituksen tuonnin yksikköarvoineksillä (kuvio 6). Parhaillaan on tilastokeskuksessa käynnissä kuljetustaseen erien deflaattoreiden uudistaminen ja mahdollisesti jo kesällä 1979 tilastokeskus siirtynee uusiin hintaindekseihin.

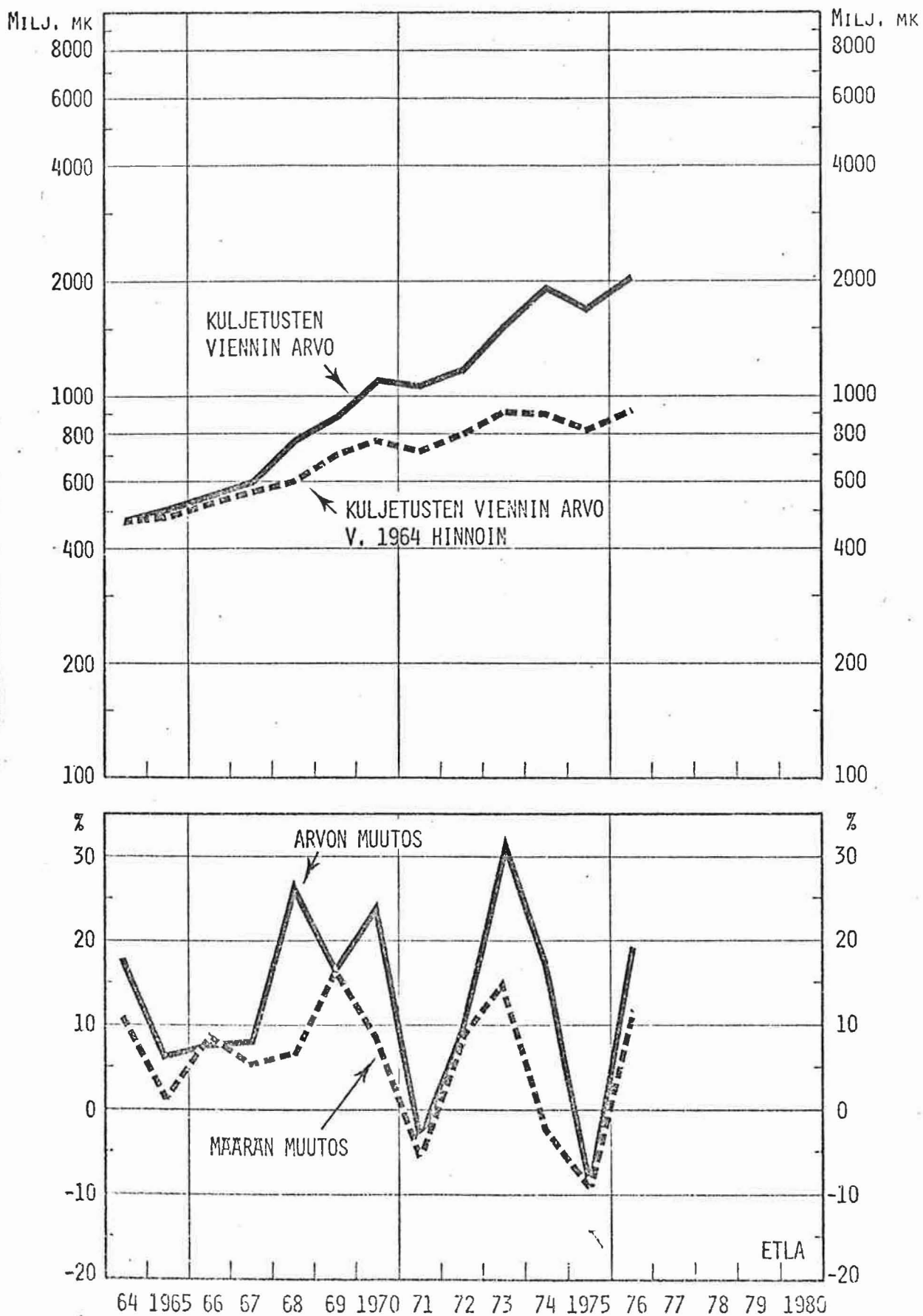
Taulukko 3. Kuljetustulot v. 1964-76

Vuosi	Kuljetustulot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	481	17.9	481	11.1	100.0	5.9
1965	513	6.7	491	2.1	104.5	4.5
66	555	8.2	535	9.1	103.7	- 0.7
67	603	8.6	567	5.9	106.3	2.5
68	766	27.0	607	7.1	126.1	18.6
69	896	17.0	711	17.1	126.0	- 0.1
1970	1116	24.6	773	8.7	144.3	14.5
71	1090	- 2.3	736	- 4.8	148.1	2.6
72	1196	9.7	804	9.2	148.8	0.5
73	1583	32.4	929	15.5	170.5	14.6
74	1866	17.9	911	- 1.9	204.9	20.2
1975	1729	- 7.3	838	- 8.0	206.3	0.7
76	2065	19.4	937	11.8	220.3	6.8
77						
78						
79						

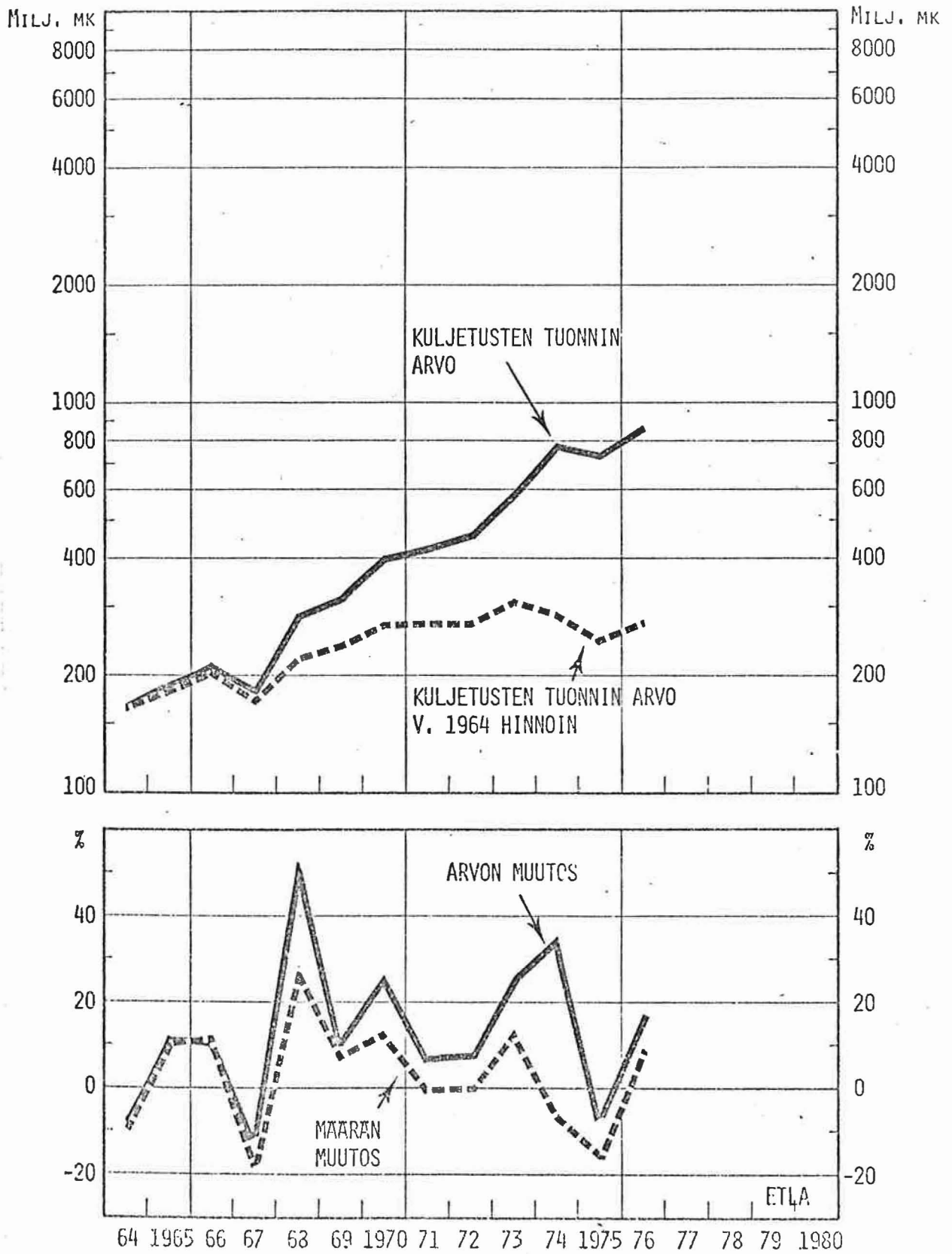
Taulukko 4. Kuljetusmenot v. 1964-76

Vuosi	Kuljetusmenot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	169	- 7.7	169	- 9.1	100.0	1.6
1965	189	11.8	187	10.8	101.0	1.0
66	211	11.6	209	11.8	100.8	- 0.2
67	187	-11.4	175	-16.1	106.9	6.1
68	285	52.4	224	28.0	127.2	19.0
69	317	11.2	242	7.9	131.1	3.1
1970	400	26.2	274	13.3	146.0	11.4
71	430	7.5	275	0.3	156.5	7.2
72	465	8.1	276	0.4	163.5	7.7
73	587	26.2	313	13.3	187.8	11.5
74	791	34.8	293	- 6.4	270.3	43.9
1975	745	- 5.3	253	-13.6	294.8	9.1
76	872	17.0	277	9.7	314.6	6.7
77						
78						
79						

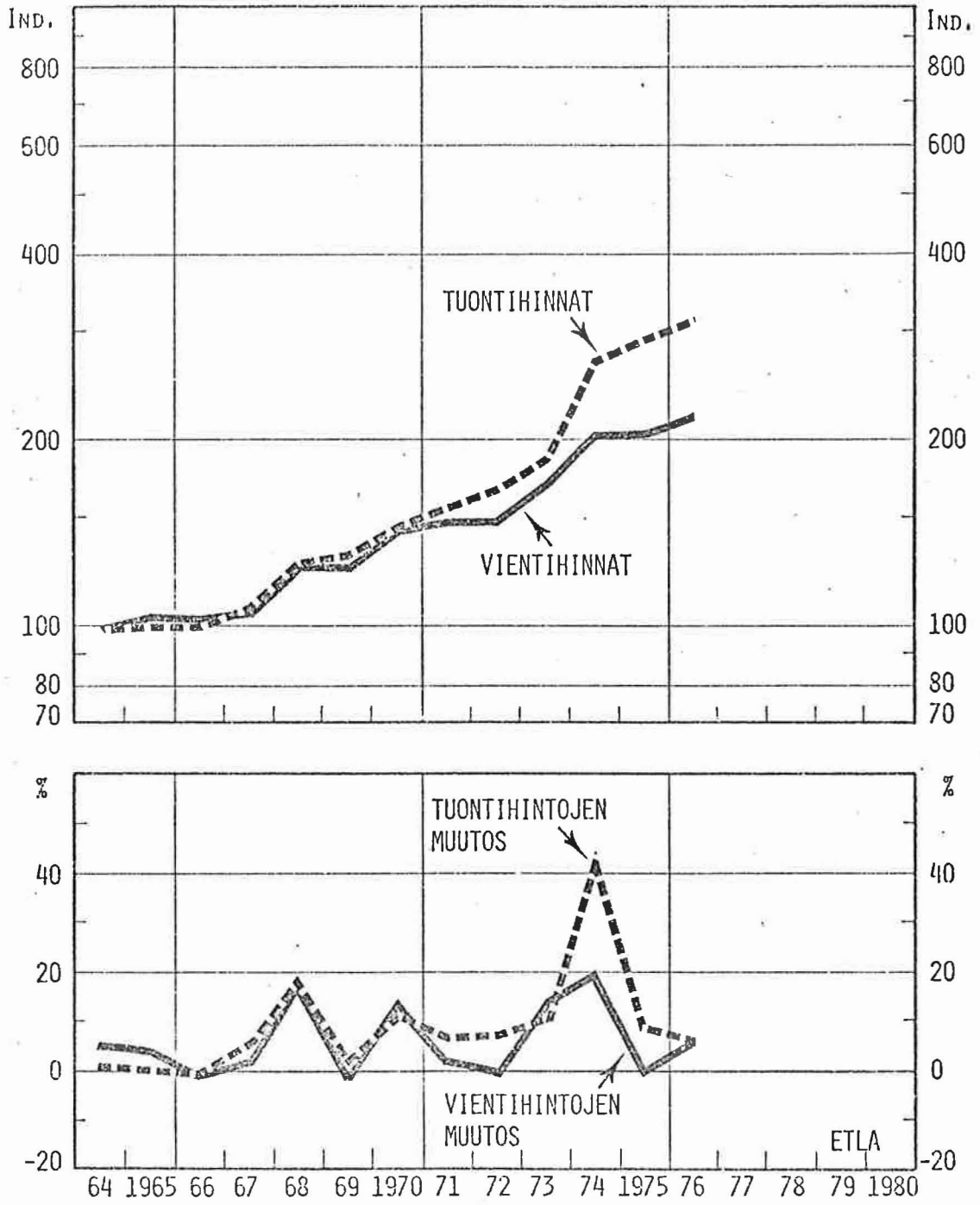
KUVIO 4. KULJETUSTEN VIENNIN KEHITYS V. 1964-76

KUVIO 5. KULJETUSTEN TUONNIN KEHITYS V. 1964-76

KUVIO 6. KULJETUSTEN VIENTI- JA TUONTIHINNAT (1964 = 100)

3. MATKUSTUS

3.1. Yleistä

Matkustustaseeseen luetaan kaikki Suomessa vierailevien ulkomaalaisten menot Suomessa ja kaikki ulkomaille matkustavien suomalaisten menot. Suurin osa tuloista ja menoista liittyy siten turismiin. Erien suuruus arvioidaan Suomen Pankissa lähinnä valuutan oston ja myynnin perusteella.

Taulukko 5. Matkustustase v. 1965-77, milj. mk

Vuosi	Tulot	% palvelustaseen tuloista	Menot	% palvelustaseen menoista	Netto
1965	131	14	239	34	-108
1970	541	23	399	27	142
1975	1215	26	1110	33	105
1977	1519	24	1497	31	22

Matkustusmenot olivat 1960-luvun loppupuolelle matkustustuloja suuremmat. Matkustustulojen kasvu alkoi kuitenkin nopeutua vuoden 1967 devalvaation jälkeen ja vuonna 1969 matkustustase kääntyi ensimmäisen kerran ylijäämäiseksi toisen maailmansodan jälkeen. Ylijäämä kasvoi useiden vuosien ajan ripeästi, mutta kasvu on tasaantunut 1970-luvun puolivälin jälkeen. Vuonna 1977 olivat matkustustulot ja menot lähes yhtäsuuret.

3.2. Matkustustulot

Matkustustuloiksi kirjataan periaatteessa kaikki ulkomaalaisten menot Suomessa. Tähän erään sisältyvät siten asumis- ja ruokailumenot, kulttuuripalvelusten käyttö sekä maan sisällä tapahtuva matkailu. IMF:n suositusten mukaisesti Suomen ja ulkomaiden välisestä liikenteestä syntyneet matkalipputulot kirjataan sen sijaan kuljetustaseeseen. Tärkeän osan matkailutuloista muodostavat tulot muista Pohjoismaista tehdyistä ostosmatkoista sekä Ruotsissa asuvien suomalaisten lomamatkoista Suomeen.

Taulukossa 6 ja kuviossa 7 on esitetty matkustustulojen kehitys vuosina 1964-76 käyvin ja kiintein hinnoin. Vuoden 1964 hintaiset arvot on saatu deflatoimalla matkustustulot kotimaisella kuluttajan hintaindeksillä (kuvio 9).

3.3. Matkustusmenot

Suomalaisten matkustusmenot kasvoivat voimakkaasti 1960-luvun alussa. Menojen kasvun hillitsemiseksi asetettiin tuolloin erinäisiä rajoituksia, mm. matkailuvaluutan määrää rajoitettiin ja samaten tullivapaiden tultiaisten määrää vähennettiin sekä asetettiin matkustajavero suomalaisille matkustajille vuosina 1968-70. Menojen kasvu olikin maltillista näiden poikkeustoimien johdosta, mutta vuodesta 1970 eteenpäin on menojen kasvu jälleen nopeutunut.

Taulukossa 7 ja kuviossa 8 on esitetty matkustusmenojen kehitys v. 1964-1976 sekä käyvin että kiintein hinnoin. Vuoden 1964 hintaiset matkustusmenot saadaan deflatoimalla matkustusmenojen arvo ulkomaiden elinkustannusindeksillä, mikä laaditaan yleisimpien suomalaisten matkustusmaiden (n. 15 maata) kuluttajahintaindeksit yhteenpainottamalla valuuttakursien kehitys huomioon ottaen (kuvio 9).

ETLAn suhdanne-ennusteita varten konstruointiin tilastokeskuksen hintasarjaa vastaava sarja, koska tilastokeskuksen laatima hintaindeksi ei ole käytettävissä ennusteita laadittaessa. Tähän vertailuindeksiin otettiin mukaan periaatteessa yöpymistilastojen pohjalta tärkeimmät suomalaisten matkailumaat (13 maata). Koska Pohjoismaiden välisiä yöpymistilastoja ei ole käytettävissä, arvioitiin muissa Pohjoismaissa käyvien suomalaisten osuus käytettyjen kruunujen osuudella koko suomalaisten käyttämistä valuuttamenoista.

Näiden maiden kuluttajahintaindeksit painotettiin yhteen vuoden 1976 yöpymisten jakautumisen perusteella. Valuuttakurssikehitystä kuvaamaan käytettiin ETLAn valuuttaindeksiä. Näin laadittu ulkomaiden elinkustannusindeksi (II) sekä tilastokeskuksen hintaindeksi (I) on esitetty kuviossa 10. Indeksit vastaavat melko hyvin toisiaan, joten laaditun vertailuindeksin käyttö matkustusmenojen ennustamisessa on mahdollista.

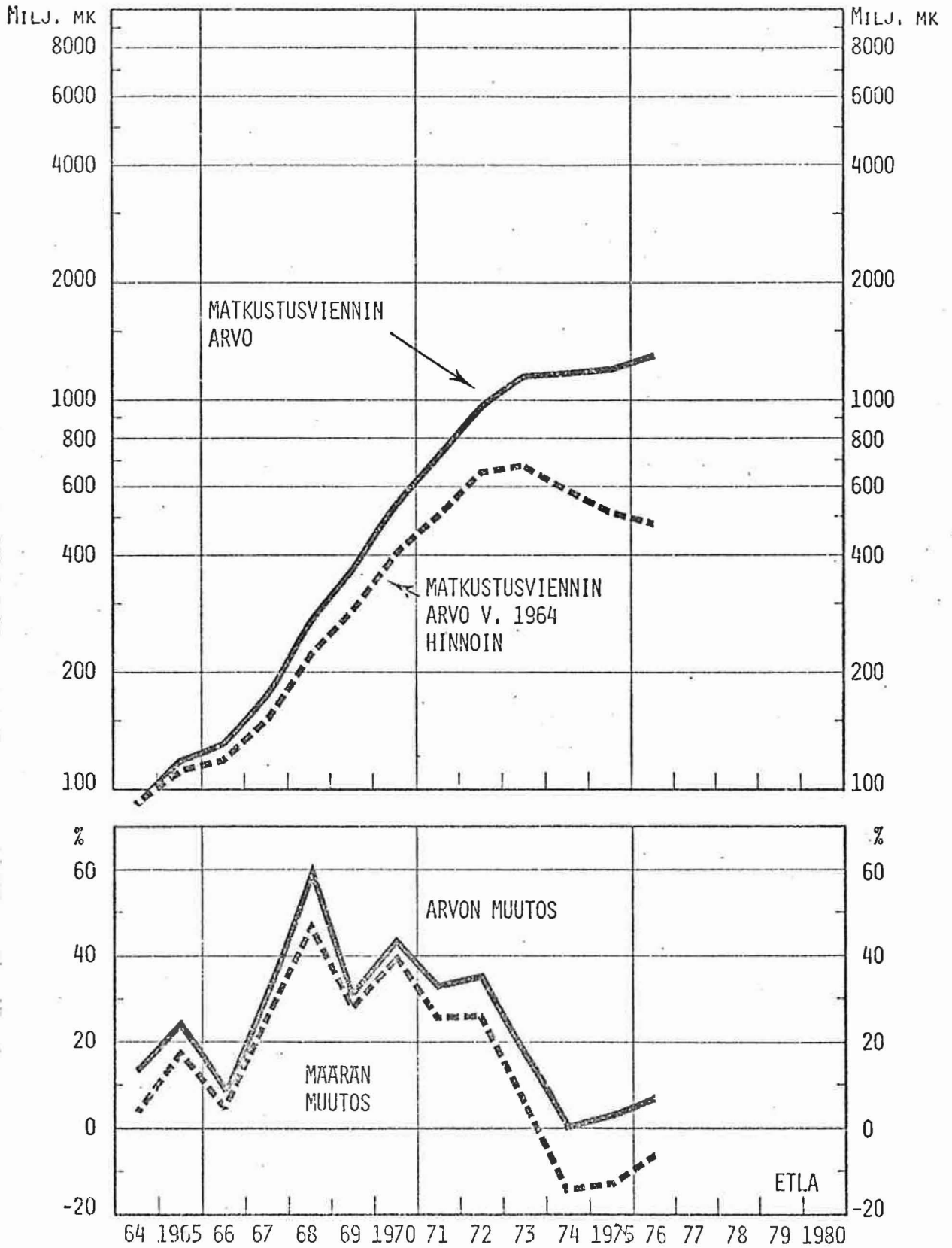
Taulukko 6. Matkustustulot v. 1964-76

Vuosi	Matkustustulot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	96	14.3	96	4.3	100.0	9.5
1965	120	25.0	114	18.4	105.5	5.5
66	132	10.0	121	6.3	109.2	3.5
67	175	32.6	152	25.9	115.0	5.3
68	282	61.1	226	48.4	124.9	8.6
69	375	33.0	292	29.5	123.2	2.6
1970	541	44.3	410	40.3	131.9	2.9
71	724	33.8	516	25.7	140.4	6.4
72	985	36.0	653	26.7	150.3	7.4
73	1162	18.0	692	5.9	168.0	11.4
74	1178	1.4	597	-13.7	197.3	17.4
1975	1215	3.1	523	-12.5	232.4	17.8
76	1305	7.4	492	- 5.9	265.4	14.2
77						
78						
79						

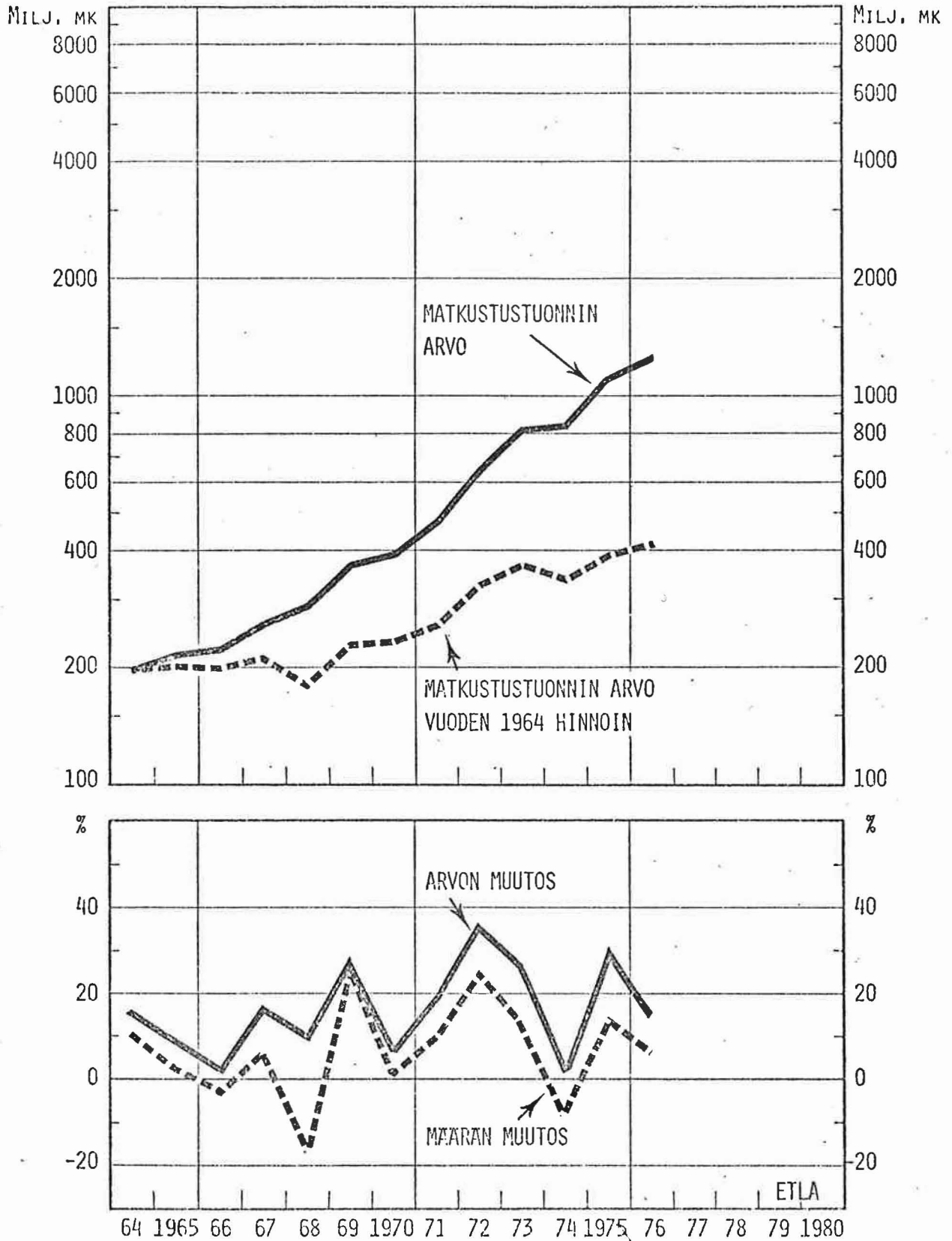
Taulukko 7. Matkustusmenot v. 1964-76

Vuosi	Matkustusmenot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	200	15.6	200	11.3	100.0	3.8
1965	218	9.0	205	2.5	106.3	6.3
66	225	3.2	201	- 1.8	111.7	5.1
67	263	16.9	214	6.5	122.7	9.8
68	290	10.3	182	-15.0	159.2	29.7
69	371	27.9	231	26.8	160.6	0.9
1970	399	7.5	237	2.7	168.2	4.7
71	477	19.5	261	10.1	182.6	8.6
72	649	36.1	327	25.2	198.5	8.7
73	822	26.7	373	14.1	220.4	11.0
74	852	3.6	347	- 7.1	245.9	11.6
1975	1110	30.3	394	13.7	281.7	14.6
76	1285	15.8	422	7.1	304.4	8.1
77						
78						
79						

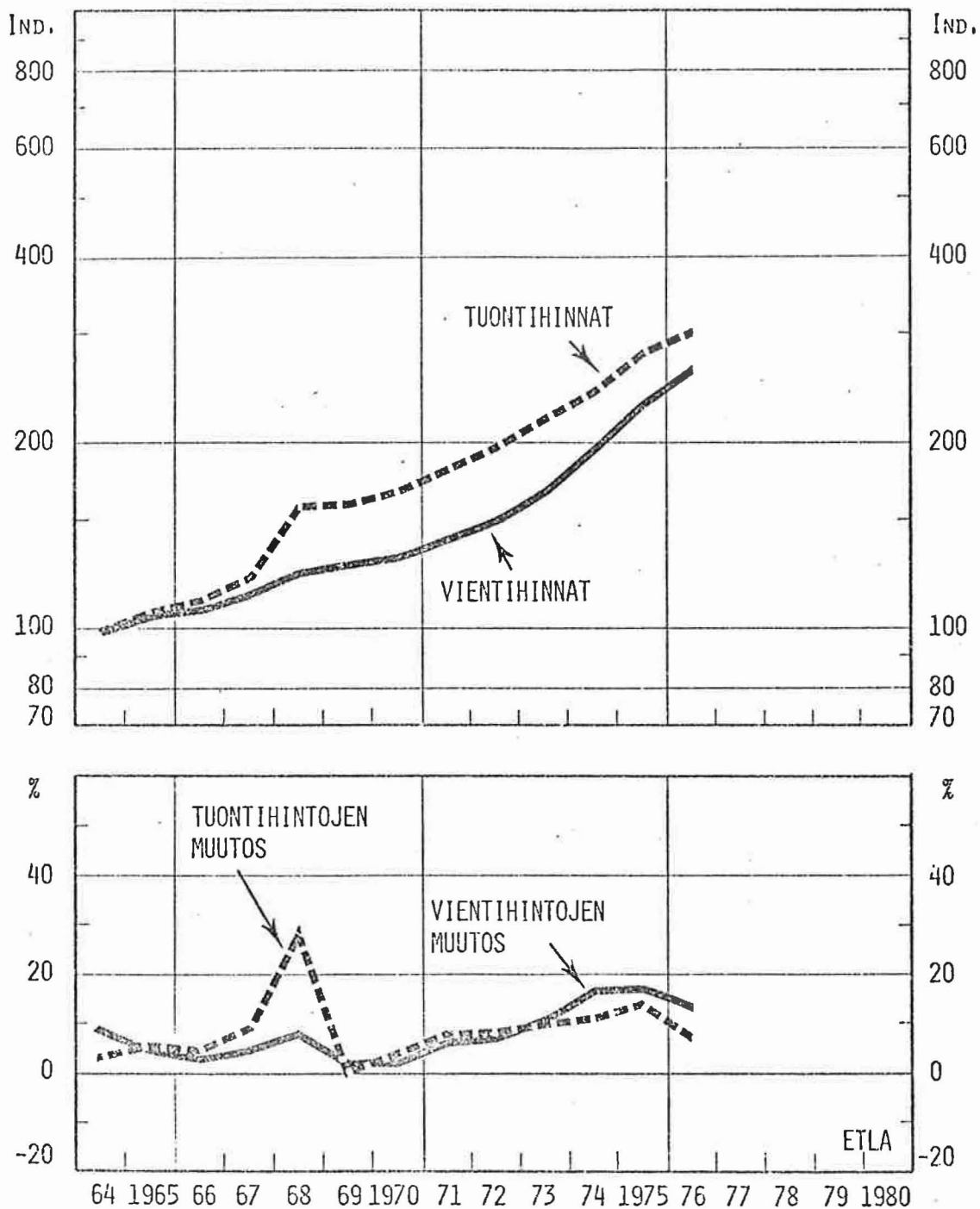
KUVIO 7. MATKUSTUSVIENNIN KEHITYS V. 1964-76

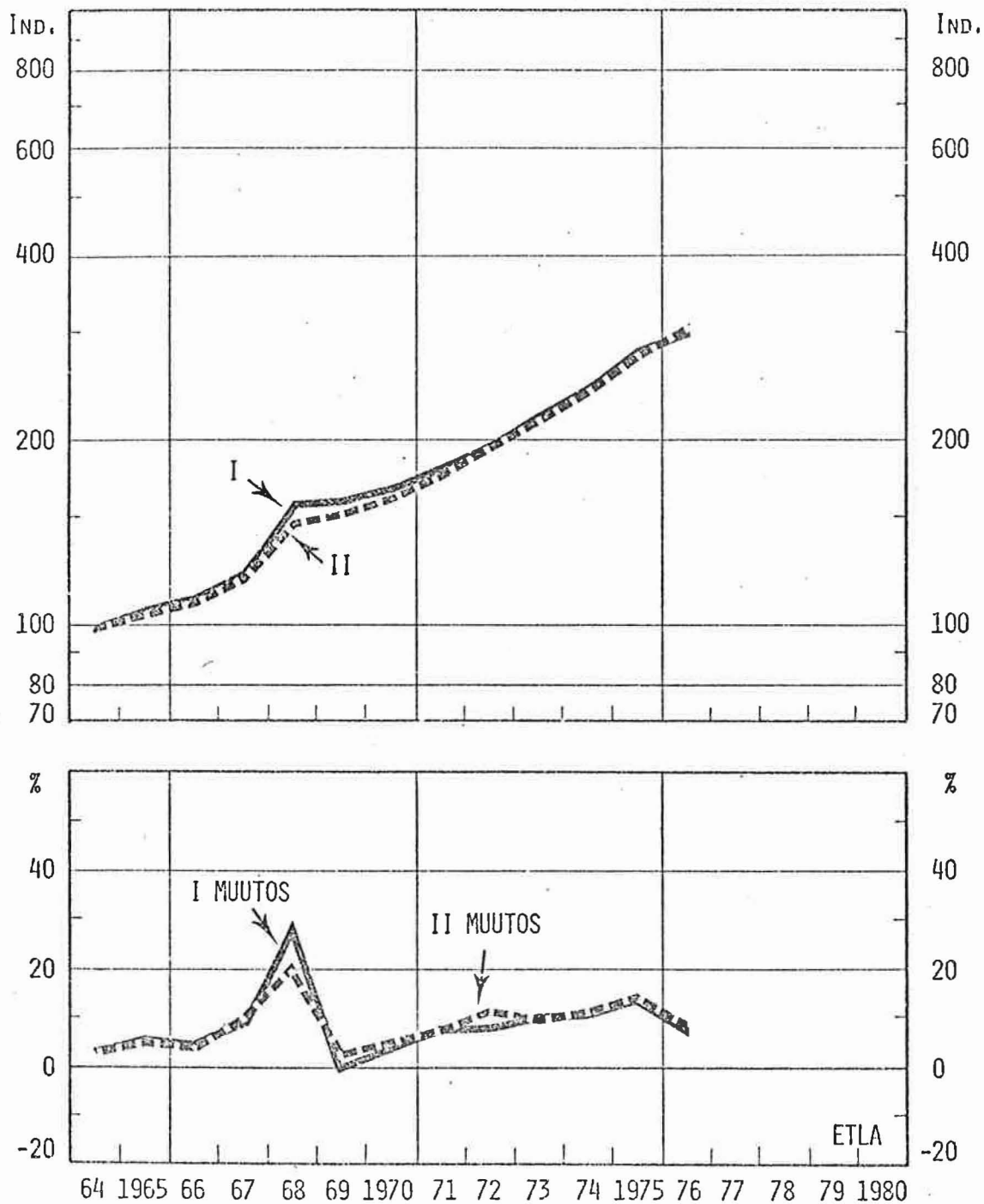
KUVIO 8. MATKUSTUSTUONNIN KEHITYS V. 1964-76

KUVIO 9. MATKUSTUKSEN VIENTI- JA TUONTIHINNAT (1964=100)

KUVIO 10. MATKUSTUKSEN TUONTIHIINNAT I JA II (1964=100)

4. MUUT PALVELUKSET

4.1. Yleistä

Muiden palvelusten erä palvelustaseessa sisältää vakuutuspalvelukset, julkiseen edustukseen kuuluvat diplomaattisen ja muun edustuksen tulot ja menot sekä lisäksi vielä sekalaisia palveluksia, joista tärkeimpiä ovat palkat ja palkkiot sekä tuonti- ja vientiprovisiot.

Taulukko 8. Muiden palvelusten tase v. 1965-77, milj. mk

Vuosi	Tulot	% palvelusten viennistä	Menot	% palvelusten tuonnista	Netto
1965	328	34	293	42	35
1970	659	28	651	45	8
1975	1744	37	1531	45	213
1977	2328	37	2128	44	200

Vaikka tulot ja menot muista palveluksista muodostavat runsaan kolmanneksen kaikista palveluksista, on niiden nettomääräinen merkitys ollut melko vähäinen. Taseen ylijäämäisyys on kuitenkin lisääntynyt ja vuodesta 1975 lähtien ylijäämän suuruus on ollut n. 200 milj. mk vuodessa. Kuten johdannossa on todettu, luetaan tähän erään Suomen Pankin maksutaselaskelmissa kaikki ulkomaiset palkkatulot ja -menot, joista osa kansantalouden tilinpidon tileissä ovat siirretty pääomakorvauksiin. Palkkatulojen arvioiminen tilastokeskuksessa tehdään SNA:n suosituksen mukaisesti siten, että osa mm. ulkomaisten projektien suunnittelu-

ja palkkorvauksista jää muut palvelukset-erään. Palkkatulojen merkitys on kasvanut Suomessa 1970-luvun alusta lähtien, kun suomalaiset yritykset ovat saaneet monia suuria ulkomaisia hankkeita suoritettavikseen.

4.2. Julkiset tulot ja menot

Tähän erään kuuluvat kaikki ne julkiset tulot ja menot, joita ei ole otettu huomioon muualla palvelustaseessa. Pääasiassa nämä julkiset tulot ja menot muodostuvat diplomaattisesta ja muusta edustuksesta. Näiden erien nettomääräinen merkitys palvelustaseessa on ollut vähäinen, tase on ollut joko ali- tai ylijäämäinen joitakin miljoonia markkoja.

Julkiset tulot deflatoidaan kuluttajan hintaindeksillä ja menot deflatoidaan matkailumenojen yhteydessä laaditulla ulkomaiden elinkustannusindeksillä. Kuviossa 11 ja 12 on esitetty julkiset tulot ja menot käyvin ja vuoden 1964 hinnoin sekä näiden sarjojen suhteelliset muutokset.

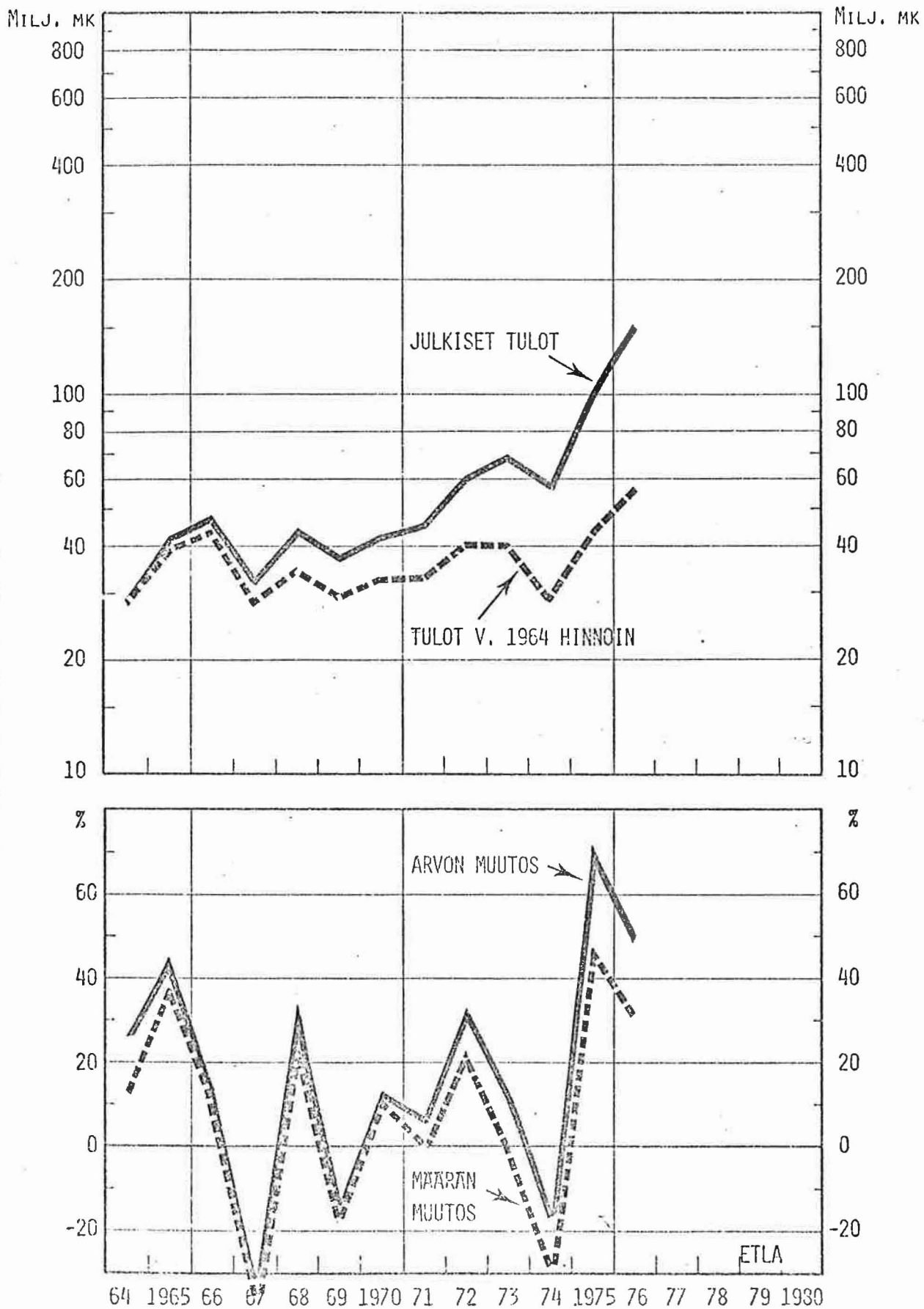
Taulukko 9. Julkiset tulot v. 1964-76

Vuosi	Julkiset tulot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	29	26.1	29	13.5	100.0	9.1
1965	42	44.8	40	38.6	106.3	6.3
66	48	14.3	44	11.6	108.8	2.4
67	33	-31.3	29	-35.4	115.8	6.4
68	44	33.3	35	23.2	125.4	9.3
69	38	-13.6	30	-16.0	128.8	2.7
1970	43	13.2	33	11.5	130.7	1.5
71	46	7.0	33	0.6	139.0	6.4
72	61	32.6	41	23.0	149.9	7.8
73	69	13.1	41	0.2	169.1	12.8
74	59	-14.5	30	-27.2	198.7	17.5
1975	101	71.7	44	46.8	232.3	16.9
76	153	50.6	57	31.7	265.9	14.5
77						
78						
79						

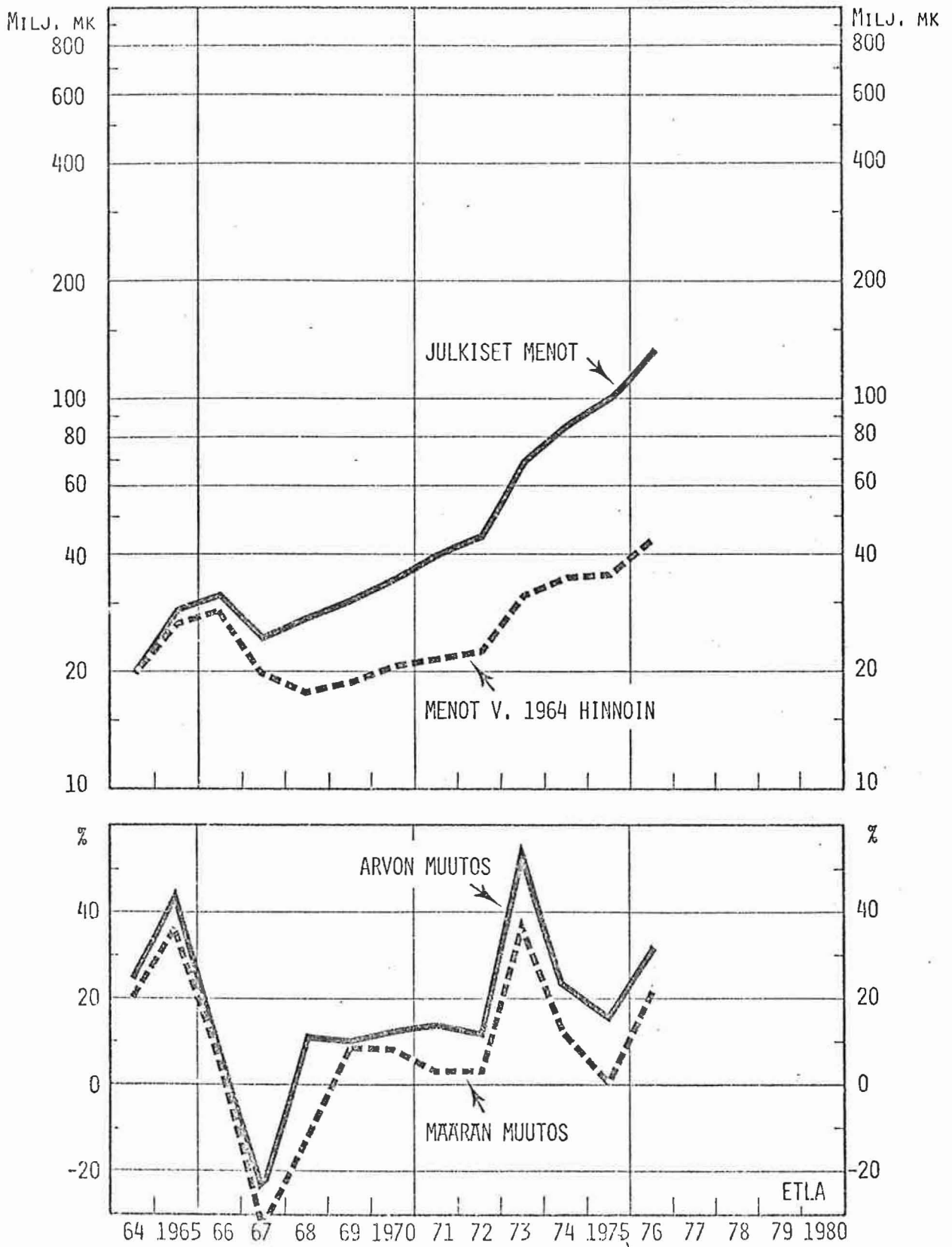
Taulukko 10. Julkiset menot v. 1964-76

Vuosi	Julkiset menot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	20	25.0	20	20.9	100.0	1.9
1965	29	45.0	27	37.6	107.0	7.0
66	32	10.3	29	6.3	111.1	3.8
67	25	-21.9	20	-31.3	126.3	13.7
68	28	12.0	18	-11.6	160.0	26.7
69	31	10.7	19	9.7	161.5	- 0.9
1970	35	12.9	21	9.4	166.7	3.2
71	40	14.3	22	4.3	182.6	9.5
72	45	12.5	23	4.1	197.4	8.1
73	70	55.5	32	38.6	221.5	12.2
74	87	24.3	35	12.3	245.1	10.7
1975	102	16.8	36	1.7	281.4	14.8
76	134	32.3	45	23.3	302.0	7.3
77						
78						
79						

KUVIO 11. JULKISTEN TULOJEN KEHITYS V. 1964-76

KUVIO 12. JULKISTEN MENOJEN KEHITYS V. 1964-76

4.3. Vakuutukset

Vakuutuslaitosten ulkomaiset liiketoimet ovat suurimmalta osaltaan jälleenvakuutuksia. Vakuutustulot ja -menot kertyvät ulkomailta vastaanotettujen ja ulkomaille luovutettujen jälleenvakuutusten maksuista ja vahingonkorvauksista. Lisäksi tuloja ja menoja kertyy jonkin verran suoraan hankituista ulkomaisista vakuutuksista. Vakuutusten nettomääräinen merkitys on myös ollut palvelustaseen kannalta melko vähäinen, 1960-luvulla nettomenot olivat joitakin miljoonia markkoja ja 1970-luvun vuosina vakuutusten tase on ollut jonkin verran ylijäämäinen.

Vakuutustulojen deflaattorina käytetään vakuutussektorin hintaindeksiä, joka muodostetaan tukkuhintaindeksistä poistamalla siitä puutavaraerä. Vakuutusmenojen deflaattorina käytetään ulkomaiden elinkustannusindeksiä. Kuvioissa 13 ja 14 näkyvät sekä vakuutustulojen että menojen kehitys vuosina 1964-76 käyvin ja kiintein hinnoin sekä näiden sarjojen muutokset.

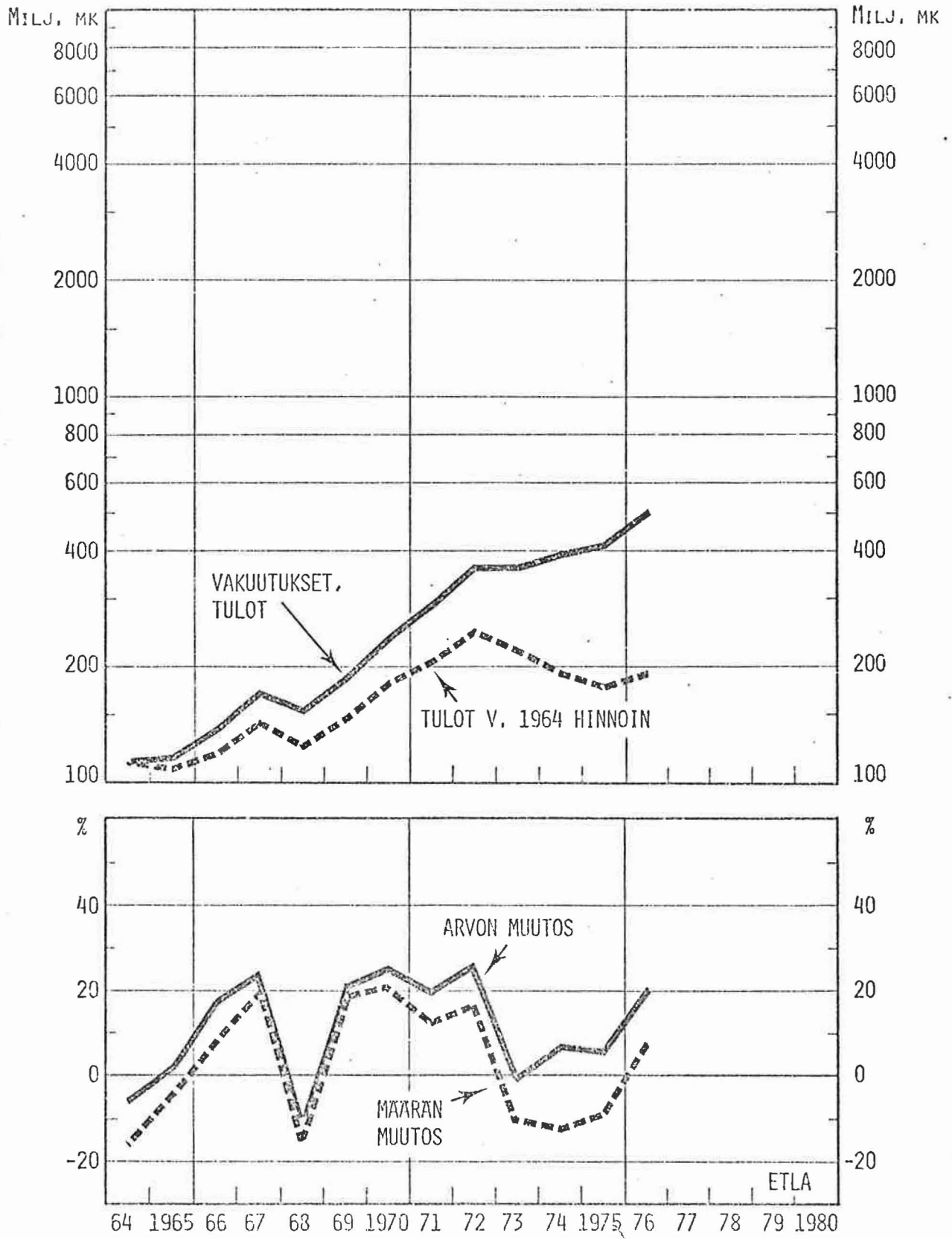
Taulukko 11. Vakuutustulot v. 1964-76

Vuosi	Vakuutustulot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	115	- 5.0	115	- 15.2	100.0	12.4
1965	118	2.6	111	- 3.7	106.3	6.3
66	139	17.8	121	8.9	115.0	8.2
67	173	24.5	145	19.8	119.3	3.7
68	157	- 9.3	127	-12.7	123.8	3.8
69	191	21.7	151	18.8	126.7	2.3
1970	240	25.7	183	21.5	131.1	3.5
71	289	20.4	209	13.6	133.5	5.6
72	365	26.3	245	17.3	149.0	7.6
73	366	0.3	221	- 9.8	165.7	11.2
74	393	7.4	195	-11.7	201.5	21.6
1975	417	6.1	179	- 8.2	232.8	15.5
76	502	20.5	192	7.3	251.4	12.3
77						
78						
79						

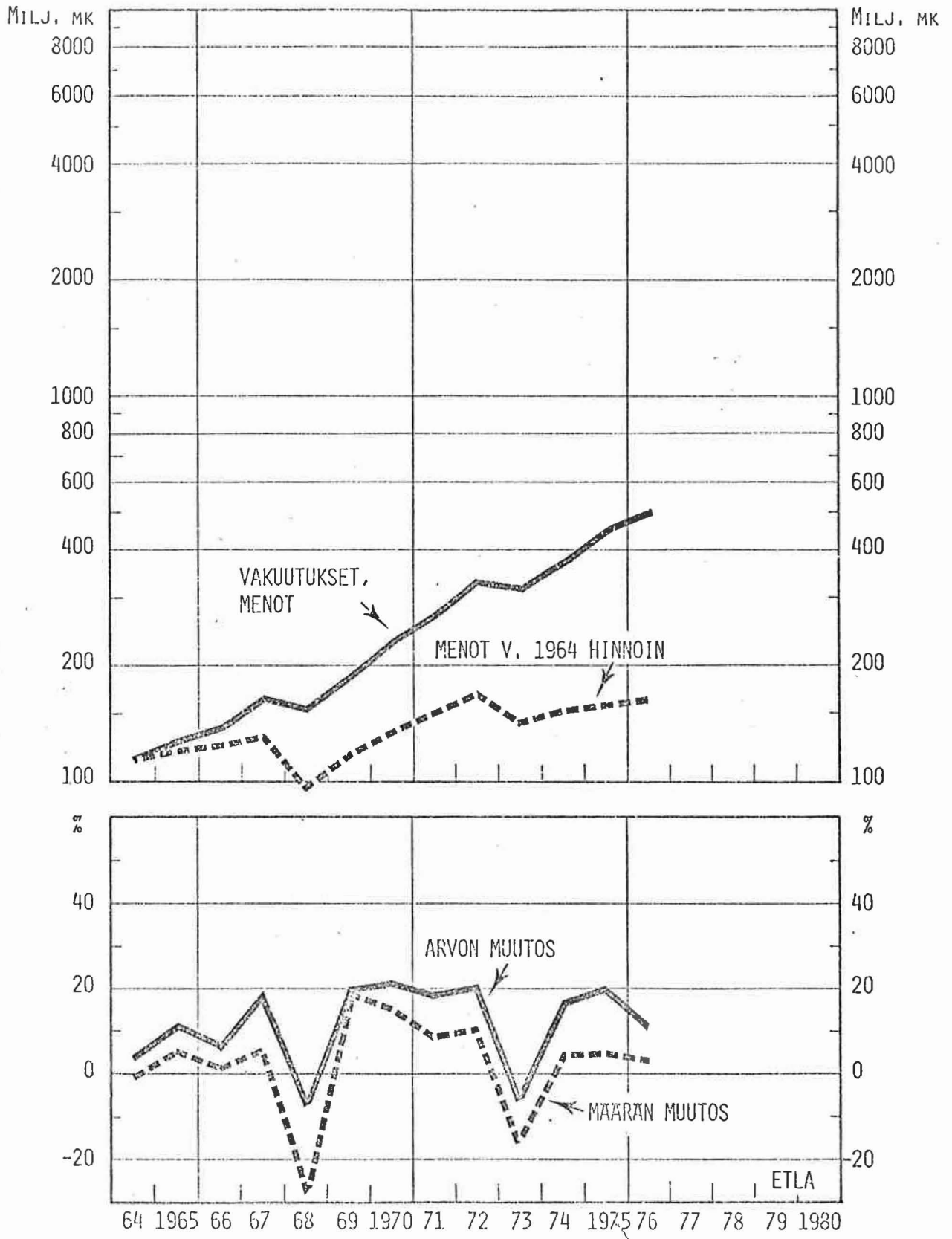
Taulukko 12. Vakuutusmenot v. 1964-76

Vuosi	Vakuutusmenot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	116	4.5	116	- 0.1	100.0	0.1
1965	130	12.1	123	6.1	105.9	5.9
66	140	7.7	126	2.3	111.6	5.4
67	167	19.3	133	6.3	125.2	12.2
68	158	- 5.4	99	-25.6	159.1	27.1
69	190	20.3	119	19.4	160.2	0.7
1970	232	22.1	138	16.1	168.5	5.0
71	276	19.0	151	9.6	182.9	8.5
72	334	21.0	168	11.5	198.6	8.6
73	320	- 4.2	145	-13.7	220.5	11.0
74	375	17.2	152	5.0	246.2	11.7
1975	451	20.2	160	5.1	281.6	14.4
76	506	12.2	166	3.7	304.6	3.2
77						
78						
79						

KUVIO 13. VAKUUTUSTULOJEN KEHITYS V. 1964-76

KUVIO 14. VAKUUTUSMENOJEN KEHITYS V. 1964-76

4.4. Sekalaiset palvelukset

Tähän ryhmään luetaan palvelustaseessa palkat, palkkiot, tuonti- ja vientiprovisiot sekä mm. lisenssi- ja patenttimaksut, elokuvien vuokrat, posti- ja lennätinhallituksen ulkomaiset tulot ja -menot, uutis- palvelu, osanotto- ja jäsenmaksut, verot ja vuokrat. Tiedot näistä eristä saadaan Suomen Pankista.

Sekalaisista palveluksista saadut tulot ja menot ovat kasvaneet merkittävästi etenkin 1970-luvun vuosina ja niiden osuus palvelustaseessa on tällä hetkellä matkustustulojen ja -menojen luokkaa. Tätä kasvua on nopeuttanut erityisesti ulkomaisten suunnittelu- ja rakennustöiden lisääntyminen, sillä osa näistä korvauksista luetaan tähän palvelustaseen erään, vaikka varsinaiset ulkomaiset palkkatulot ja menot siirretäänkin maksutaseen pääomakorvauksiin. Nettomääräisesti sekalaisten palvelusten tase on ollut ylijäämäinen, viime vuosina ylijäämän suuruus on ollut runsaat 100 miljoonaa markkaa vuosittain.

Sekalaisten palvelusten tulot deflatoidaan ulkomaisten elinkustannusindeksillä, sillä näiden palvelusten ajatellaan joutuvan kilpailemaan ulkomailla ja vastaavasti menot deflatoidaan kotimaisella kuluttajanhintaindeksillä, koska tämän erän menot muodostuvat kotimaassa tarjolla olevista ulkomaisista palveluksista ja niiden hintakehityksen on noudatettava vastaavien kotimaisten palvelusten hintoja. Sekalaisten palvelusten tulot ja menot sekä näiden sarjojen muutokset on esitetty kuvioissa 15 ja 16 käyvin ja kiintein hinnoin.

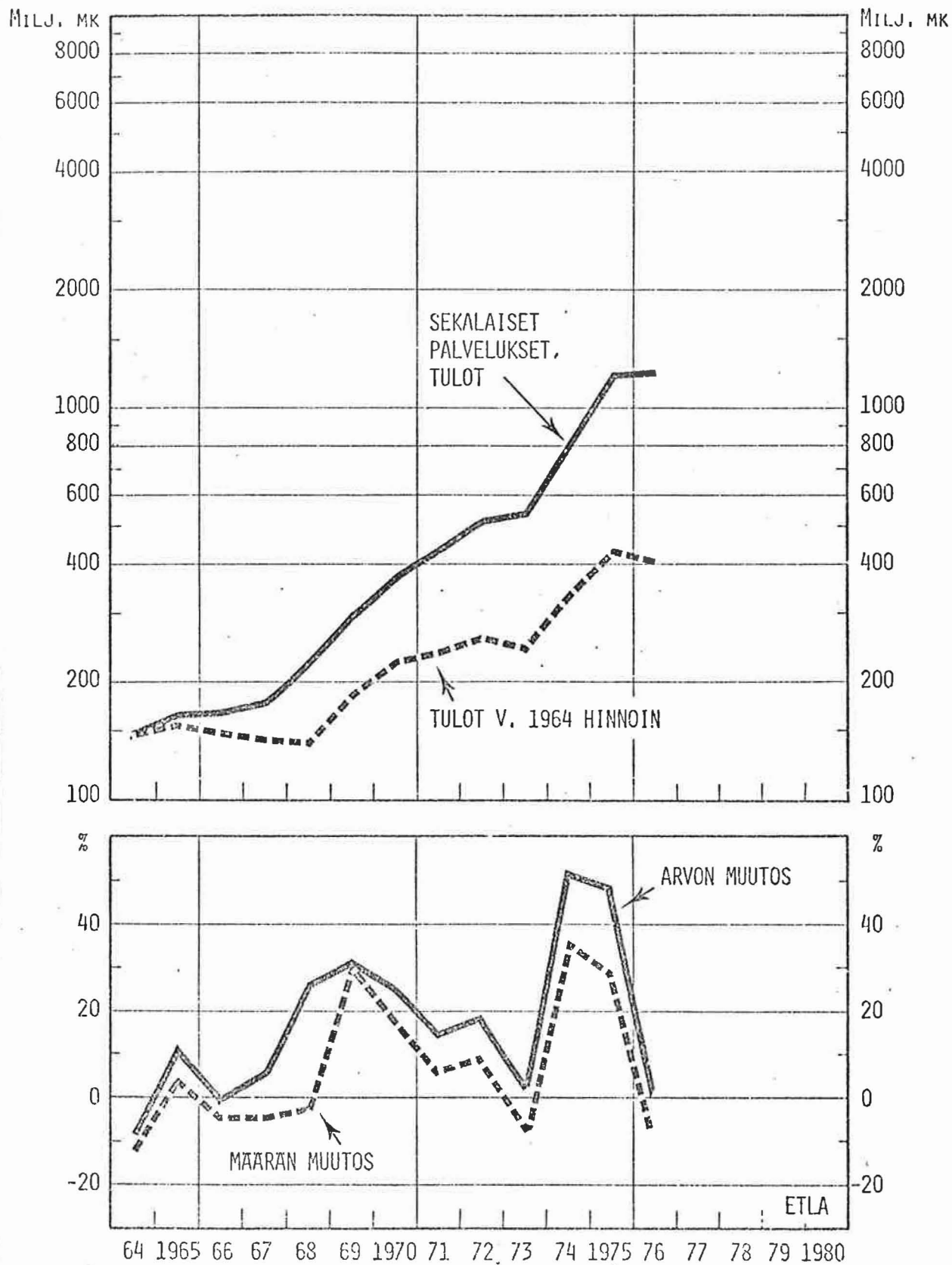
Taulukko 13. Sekalaiset palvelukset, tulot v. 1964-76

Vuosi	Sekalaiset palvelukset, tulot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	150	- 7.8	150	-11.7	100.0	13.2
1965	168	12.0	158	5.0	106.7	6.7
66	169	0.6	151	- 3.9	111.7	4.7
67	180	6.5	146	- 3.8	123.7	10.7
68	227	26.9	143	- 1.7	158.7	23.3
69	300	32.2	187	30.9	160.3	1.0
1970	376	25.3	223	19.0	168.8	5.3
71	435	15.7	238	6.7	183.0	9.4
72	517	18.9	260	9.5	198.6	8.5
73	540	4.4	246	- 5.7	220.0	10.9
74	823	52.4	335	36.4	245.8	11.7
1975	1225	48.9	435	29.9	281.8	14.6
76	1246	1.7	409	- 5.9	304.6	9.1
77						
78						
79						

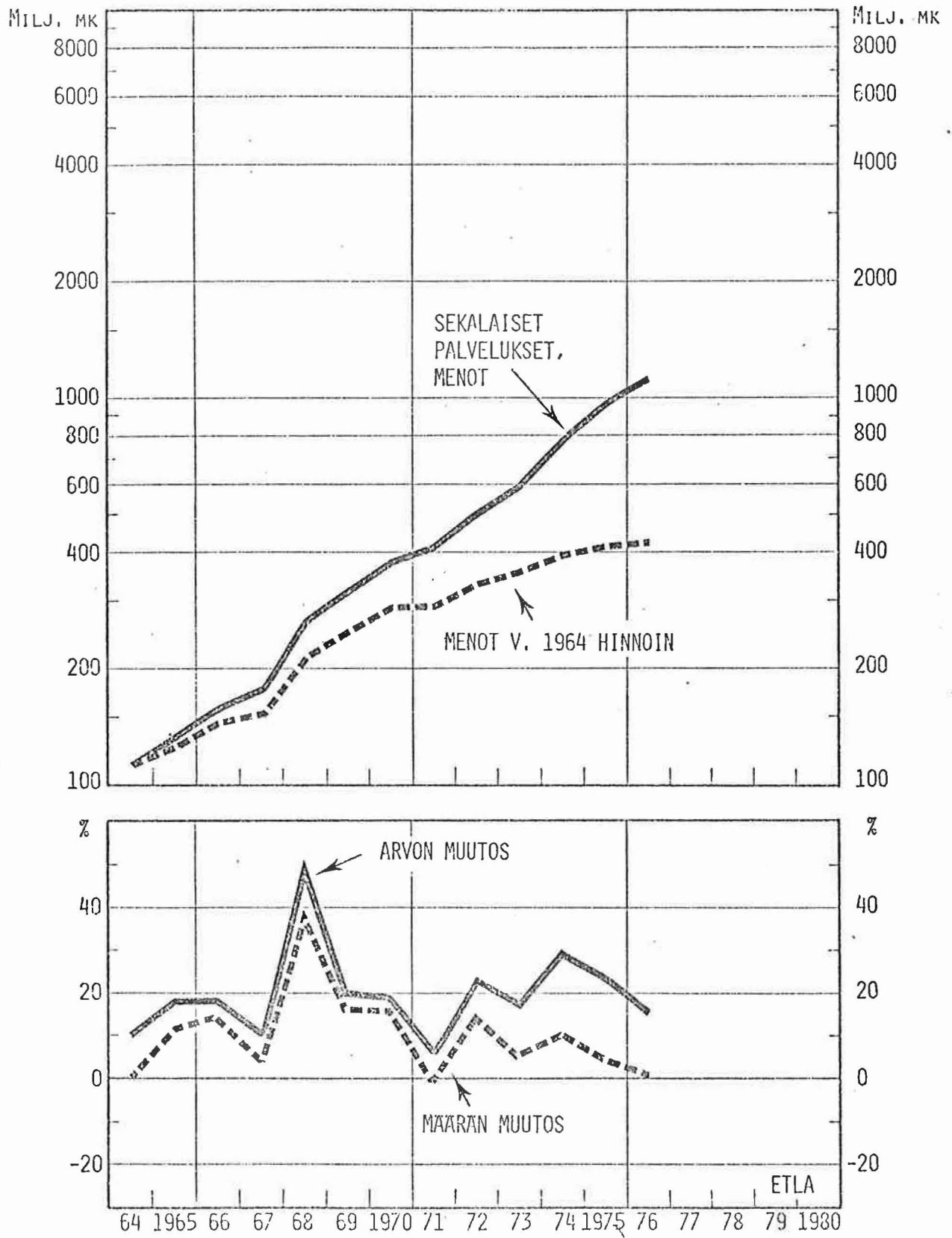
Taulukko 14. Sekalaiset palvelukset, menot v. 1964-76

Vuosi	Sekalaiset palvelukset, menot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	113	10.8	113	0.9	100.0	9.8
1965	134	18.6	127	12.2	105.7	5.7
66	159	18.7	146	15.1	109.0	3.1
67	177	11.3	154	5.4	115.1	5.6
68	267	50.8	214	39.4	124.5	8.2
69	321	20.2	251	16.8	128.1	2.9
1970	384	19.6	292	16.4	131.7	2.8
71	413	7.6	294	1.0	140.3	6.5
72	510	23.5	338	14.9	150.8	7.5
73	605	18.6	360	6.5	167.9	11.3
74	789	30.4	400	10.8	197.5	17.6
1975	978	24.0	421	5.4	232.4	17.7
76	1140	16.6	428	1.8	266.2	14.5
77						
78						
79						

KUVIO 15. SEKALAISTEN TULOJEN KEHITYS V. 1964-76

KUVIO 16. SEKALAISTEN MENOJEN KEHITYS V. 1964-76

4.5. Muut palvelukset yhteensä

Kokonaisuudessaan muiden palvelusten vienti on kasvanut voimakkaasti vuosina 1964-76. Kasvuvauhti on ollut keskimäärin 17 % vuodessa. Muiden palvelusten tuonnin kasvuvauhti on ollut vieläkin nopeampaa, lähes 18 % vuosittain. Muiden palvelusten viennin ja tuonnin volyymin kehitys on ollut myös melko tasaisesti kasvavaa vuoden 1967 devalvaation jälkeen lukuun ottamatta vuosia 1973 ja 1976, jolloin muiden palvelusten määrällinen kasvu hidastui huomattavasti ja vuonna 1973 jopa supistui viennin osalta.

Muiden palvelusten osalta on volyymisarjat saatu laskemalla yhteen julkiset palvelukset, vakuutukset ja sekalaiset palvelukset kiintein hinnoin. Hintakehitys on täten saatu residuaalina jakamalla arvosarjat volyymisarjoilla. Kuvioissa 17, 18 ja 19 on esitetty sekä muiden palvelusten arvosarjat että volyymisarjat sekä myös niiden implisiittinen hintakehitys.

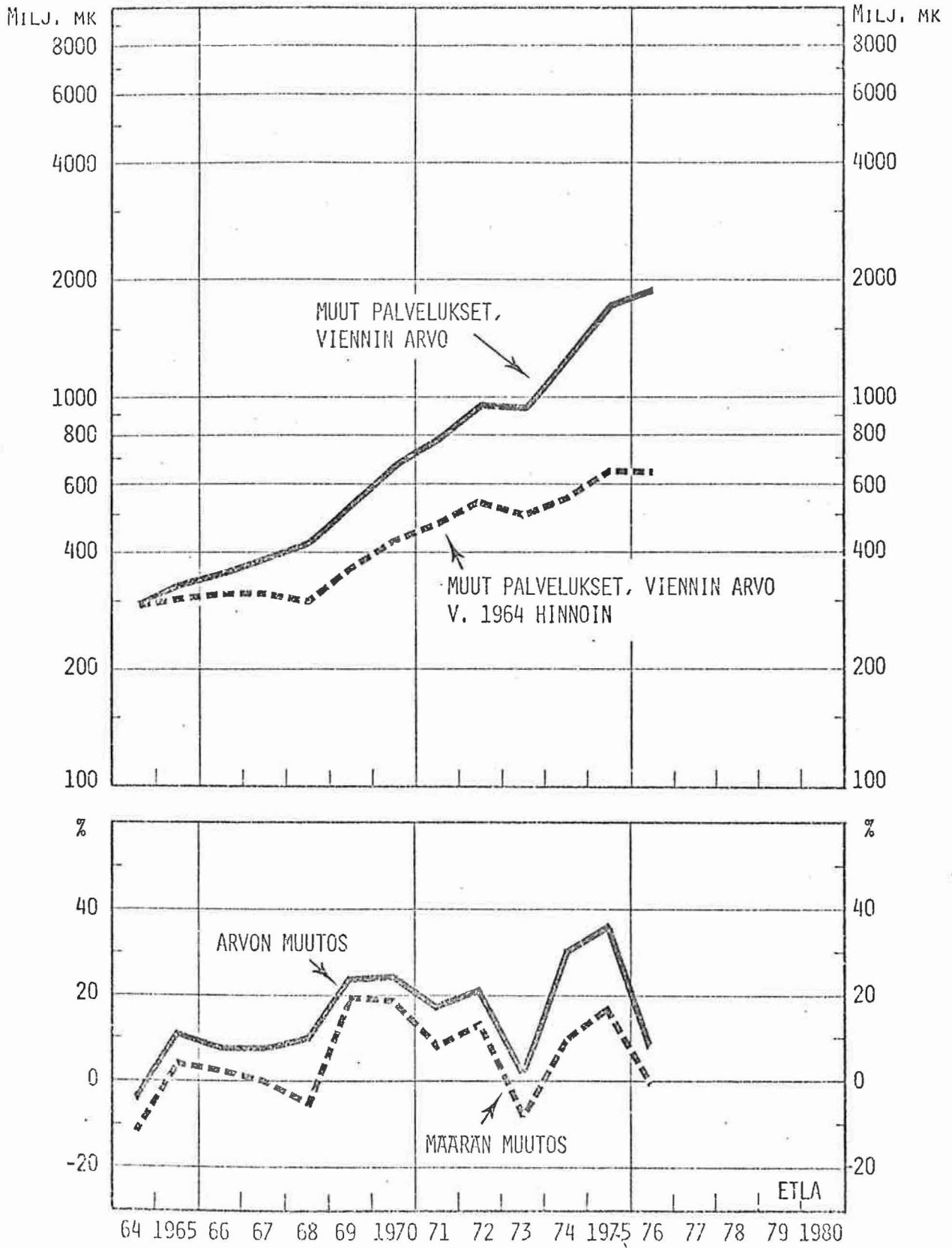
Taulukko 15. Muut palvelukset, tulot v. 1964-76

Vuosi	Muut palvelukset, tulot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	294	- 4.2	294	-11.2	100.0	7.9
1965	328	11.6	308	4.8	106.5	6.5
66	356	8.5	316	2.7	112.5	5.6
67	386	8.4	319	0.8	121.0	7.6
68	428	10.9	305	- 4.4	155.8	28.8
69	529	23.6	367	20.5	144.0	- 7.6
1970	659	24.6	439	19.4	150.2	4.3
71	770	16.8	480	9.3	160.6	6.9
72	943	22.5	546	13.8	172.7	7.5
73	975	3.4	507	- 7.1	199.2	11.3
74	1275	30.8	560	10.3	227.9	18.6
1975	1744	36.8	658	17.5	265.2	16.4
76	1901	9.0	659	0.2	288.6	8.8
77						
78						
79						

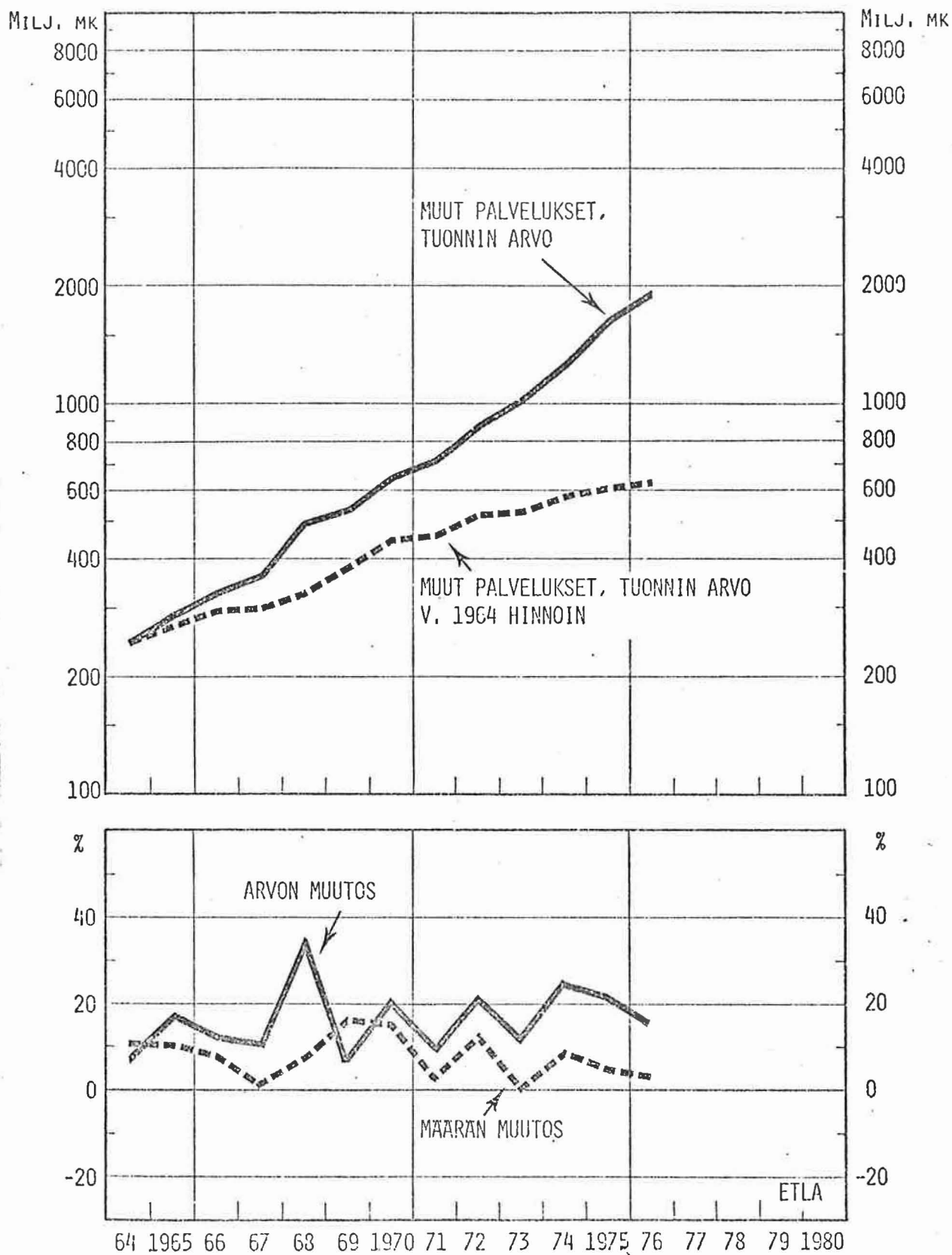
Taulukko 16. Muut palvelukset, menot v. 1964-76

Vuosi	Muut palvelukset, menot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	249	8.7	249	11.2	100.0	- 2.2
1965	293	17.7	277	11.1	105.9	5.9
66	331	13.0	300	8.5	110.3	4.2
67	369	11.5	307	2.3	120.2	9.0
68	500	35.5	331	7.9	151.0	25.9
69	542	8.4	388	17.2	139.6	- 7.5
1970	651	20.1	450	15.9	144.6	3.6
71	729	12.0	467	3.8	156.0	7.9
72	889	21.9	529	13.3	168.0	7.7
73	995	11.9	537	1.5	185.3	10.3
74	1251	25.7	587	9.3	213.0	14.9
1975	1531	22.4	617	5.1	248.1	16.5
76	1782	16.4	639	3.5	278.9	12.4
77						
78						
79						

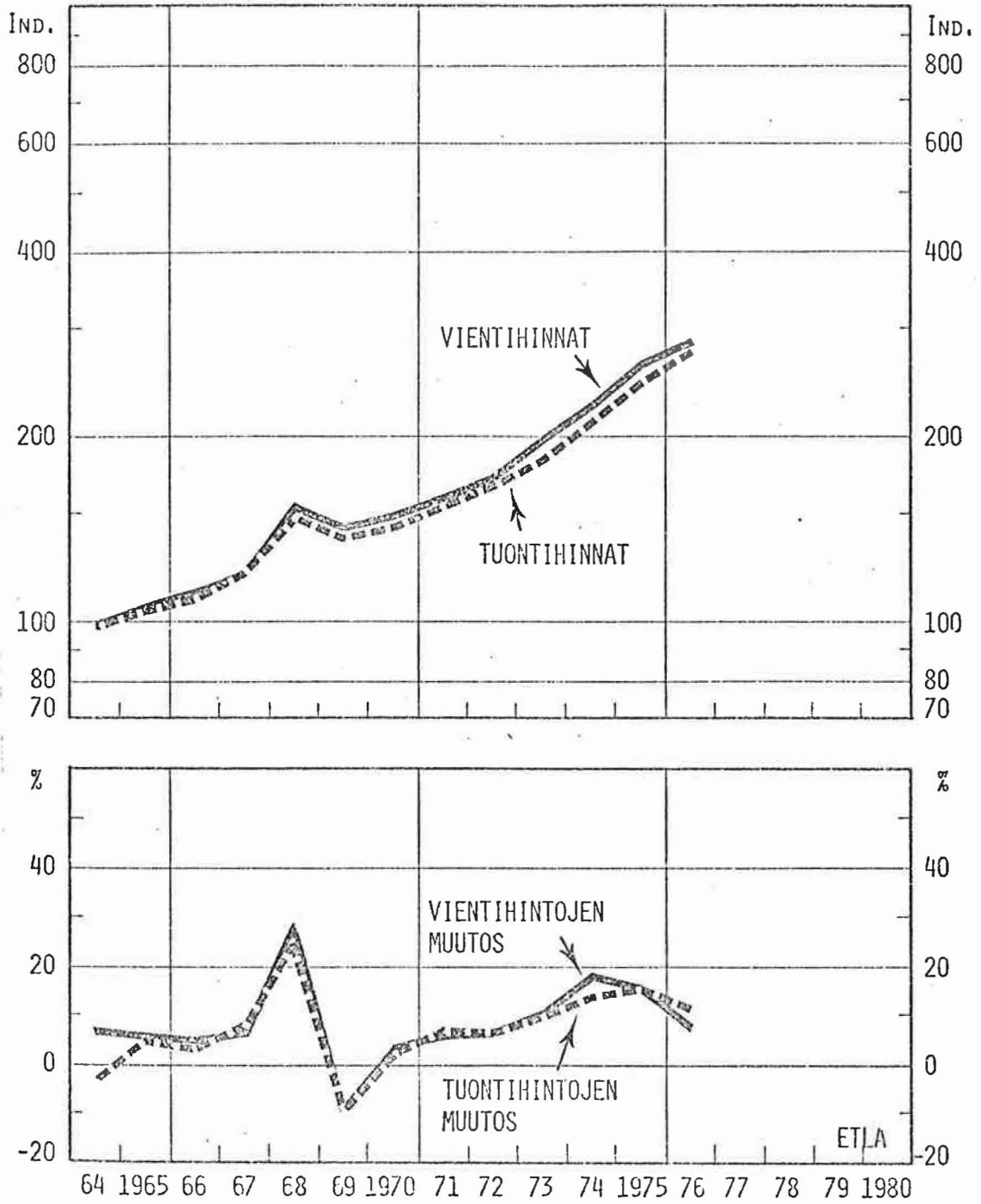
KUVIO 17. MUIDEN PALVELUSTEN VIENNIN KEHITYS V. 1964-76

KUVIO 18. MUIDEN PALVELUSTEN TUONNIN KEHITYS V. 1964-76

KUVIO 19. MUIDEN PALVELUSTEN VIENTI- JA TUONTIHINNAT (1964=100)

5. PALVELUSTEN VIENTI JA TUONTI

Palvelusten viennin arvo on kaikkiaan kasvanut vuodesta 1964 lähtien keskimäärin 16 % vuodessa. Tähän nopeaan kasvuun on vaikuttanut ensinnäkin koko ulkomaankaupan voimakas kasvu, mm. kuljetusten vienti riippuu olennaisesti tavarakaupan kehityksestä. Lisäksi palvelusten vieniä lisäävänä tekijänä on erityisesti 1970-luvulla ollut suurten ulkomaisten projektien käynnistyminen, Suomella on mm. Neuvostoliitossa, Lähi-Idässä ja Afrikassa meneillään merkittäviä rakennushankkeita. Yleinen tulotason kasvu ja mm. maantieteellisten yhteyksien paraneminen ovat lisänneet matkailupalvelusten ja myös muiden erityispalvelusten käyttöä.

Palvelusten tuonnin kasvu on ollut vastaavaa viennin keskimääräistä kasvua vieläkin nopeampaa, vuodesta 1964 lähtien on palvelusten tuonnin arvo kasvanut 17 % vuosittain. Erityisesti erään 'muut palvelukset' sisältyvien ulkomaisten palvelusten lisääntynyt käyttö on kasvanut nopeasti viime vuosina. Kuljetusmenojen ja matkailumenojen kasvu on sen sijaan ollut jonkin verran hitaampaa kuin koko palvelusten tuontimenojen kasvu.

Palvelusten viennin ja tuonnin volyymisarjat on saatu laskemalla kiinteähintaiset palvelusten viennin ja tuonnin osasarjat yhteen. Hintakehitys on saatu residuaalina jakamalla arvosarjat kiinteähintaisilla sarjoilla. Näin lasketut palvelusten implisiittiset vienti- ja tuontihinnat noudattelevat tavaroiden viennin ja tuonnin yksikköarvoindeksien vaihteluita joskin niiden vaihtelu on ollut jonkin verran maltillisempaa kuin tavarakaupan jyrkät hintavaihtelut erityisesti vuoden 1974 jälkeen.

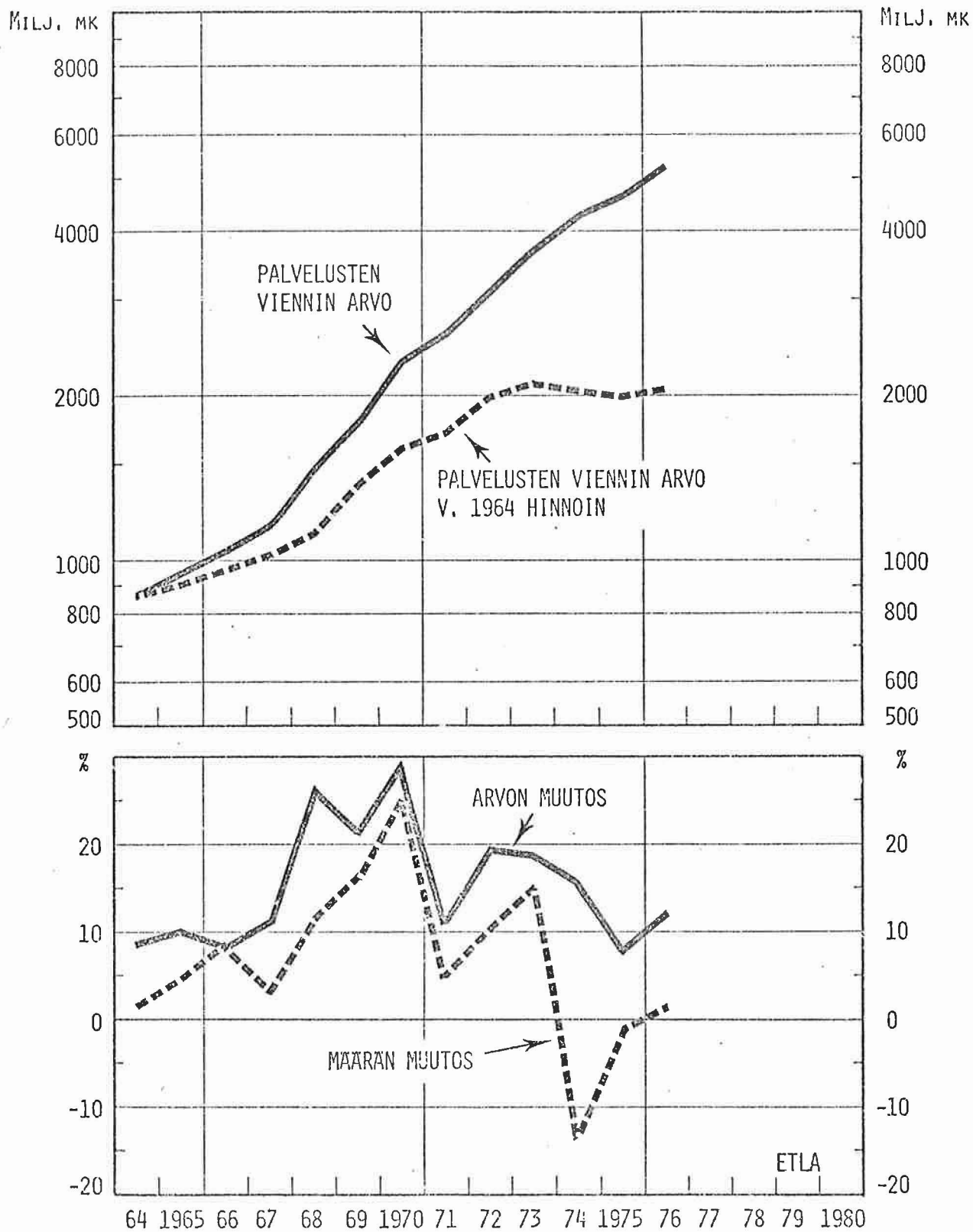
Taulukko 17. Palvelusten vientitulot v. 1964-76

Vuosi	Palvelusten vientitulot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	871	8.9	871	1.7	100.0	7.0
1965	960	10.3	913	4.9	105.2	5.2
66	1043	8.6	973	8.9	107.2	1.9
67	1164	11.6	1038	3.7	112.1	4.6
68	1476	26.8	1138	11.8	129.7	15.7
69	1800	22.0	1371	16.7	131.3	1.2
1970	2332	29.5	1622	25.5	143.8	9.5
71	2610	11.9	1731	5.7	150.8	4.9
72	3124	19.7	2003	10.8	156.0	3.4
73	3721	19.1	2127	15.4	174.9	12.1
74	4319	16.1	2067	-12.5	208.9	19.4
1975	4688	8.5	2018	- 0.7	232.2	11.2
76	5273	12.5	2088	+ 3.4	252.6	8.8
77						
78						
79						

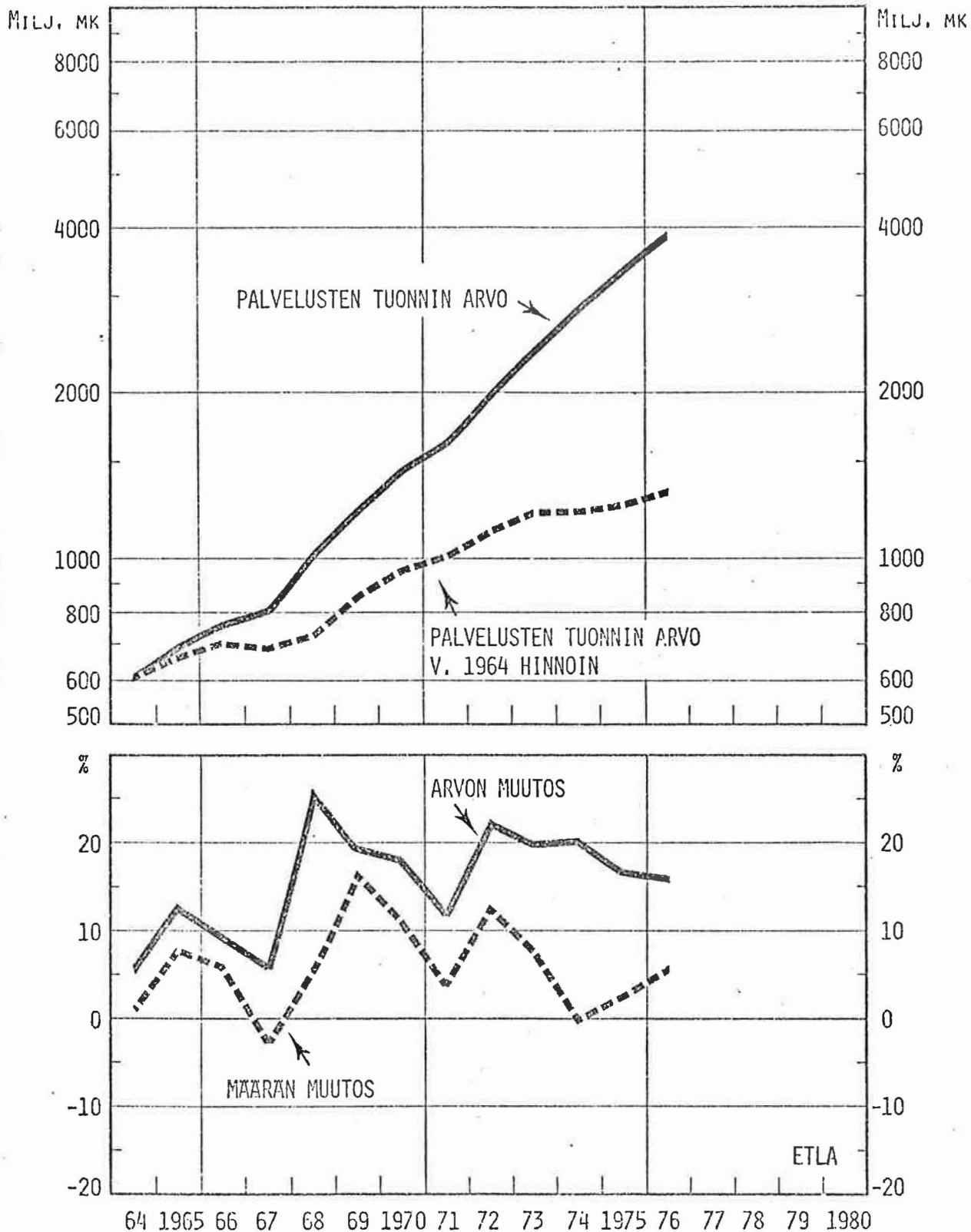
Taulukko 18. Palvelusten tuontimenot v. 1964-76

Vuosi	Palvelusten tuontimenot, milj. mk					
	Käyvin hinnoin		Kiintein hinnoin		Hintaindeksi	
	Arvo	Muutos, %	1964	Muutos, %	1964=100	Muutos, %
64	619	6.0	619	1.5	100.0	4.5
1965	700	13.1	669	8.2	104.7	4.7
66	767	9.6	711	6.3	107.9	3.1
67	816	6.4	696	- 2.0	117.2	8.6
68	1029	26.0	727	5.9	139.4	18.9
69	1231	19.7	861	16.8	142.9	2.5
1970	1456	18.3	961	11.6	151.4	6.0
71	1637	12.4	1003	4.3	163.1	7.8
72	2003	22.4	1132	12.9	176.9	8.5
73	2404	20.0	1223	8.0	196.6	11.2
74	2894	20.4	1226	0.3	236.0	20.0
1975	3386	17.0	1264	3.0	267.9	13.5
76	3938	16.3	1338	5.9	294.2	9.8
77						
78						
79						

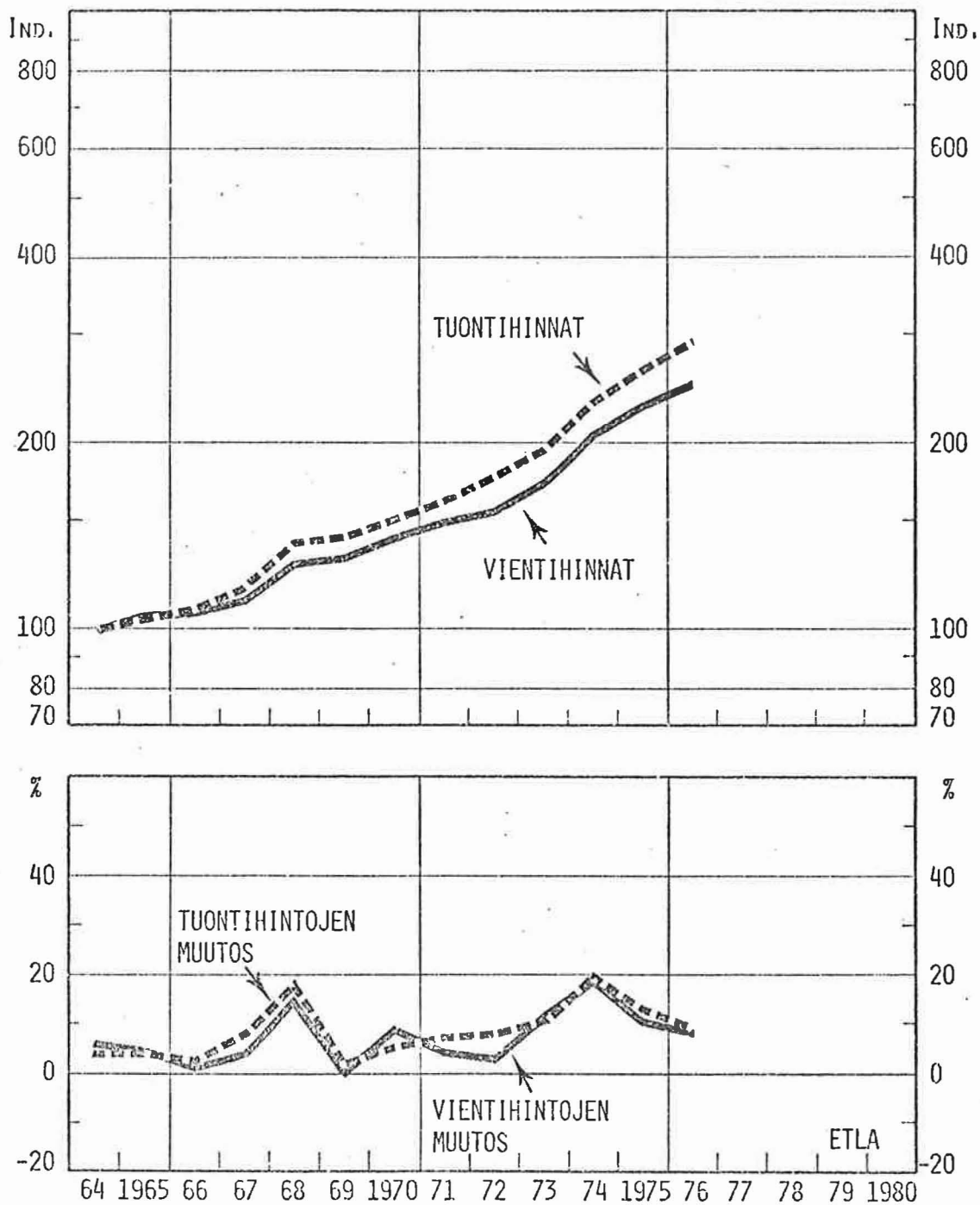
KUVIO 20. PALVELUSTEN VIENNIN KEHITYS V. 1964-76

KUVIO 21. PALVELUSTEN TUONNIN KEHITYS V. 1964-76

KUVIO 22. PALVELUSTEN VIENNI- JA TUONTIHINNAT (1964=100)

LÄHDELUETTELO:

AIRIKKALA, R. - SUKSELAINEN, T.: Suomen maksutaseen kehityslinjat vuosina 1950-1974. Julk. Suomen Pankki A:41, Helsinki 1976.

GRÖNLUND, P. - NIITAMO, O.: Suomen kansantalouden tilinpito vuosina 1948-1964; käsitteet ja menetelmät. Helsinki 1968.

International Financial Statistics. Julk. International Monetary Fund,

Suomen maksutase. Tilastotiedotuksia vuosilta 1964-77. Julk. TK.

Suomen virallinen tilasto I B: Merenkulku. Julk. Merenkulkuhallitus.

Tourism Policy and International Tourism in OECD Member Countries. Julk. OECD, 1978.